

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Kolmapäeval, 9. mail 1973

Nr. 34 (3822)

15. aastakäik

Hoiakuküsimused tekitavad muret RVN-ile Kanadas

TORONTO (VE) – Rahvusliku hoiaku küsimused olid elavalt päevakorral Kanada Eesti Rahvusliku Välisvõitluse Nõukogu üldkoosolekul, kus sellest ainest räägiti fereeris peasekretär Enn Salurand. Kritiseariti Tartu Instituuti, kes oma loengute sarjas kõnelema oli kutsunud Eestile satelliitsust propageerivat ja isegi rahvusvaheliselt nõutavat prof. Rein Taagepera, samuti Eduard Riisnat, kes Vabaduspäeval Lakewoodis USA-s pidas koeksistentsi-fedentsidega kõne, aktuaalne oli ka järjekordne kultuurajakirja "Mana" number, milles süüdistatakse eestlasi juutide mõrvamises ja soovitakse üht okupatsiooni ajakirja.

Esimees Hans Lupp tegi teatavaks RVN rahvasaadiku Ignas Tõrmaküla lahkumise, kes ühtlasi oli rahvuspoliitilise komisjoni esimeheks. Tema asemele tuleb häälejärgjekorras kandidaat Raffi Moks. Hans Lupp tõstis eriti esile õnnestunud rändraamatu aktsiooni Ot-tawa parlamendiliikmete seas ning vihas ka Kanada välismi-

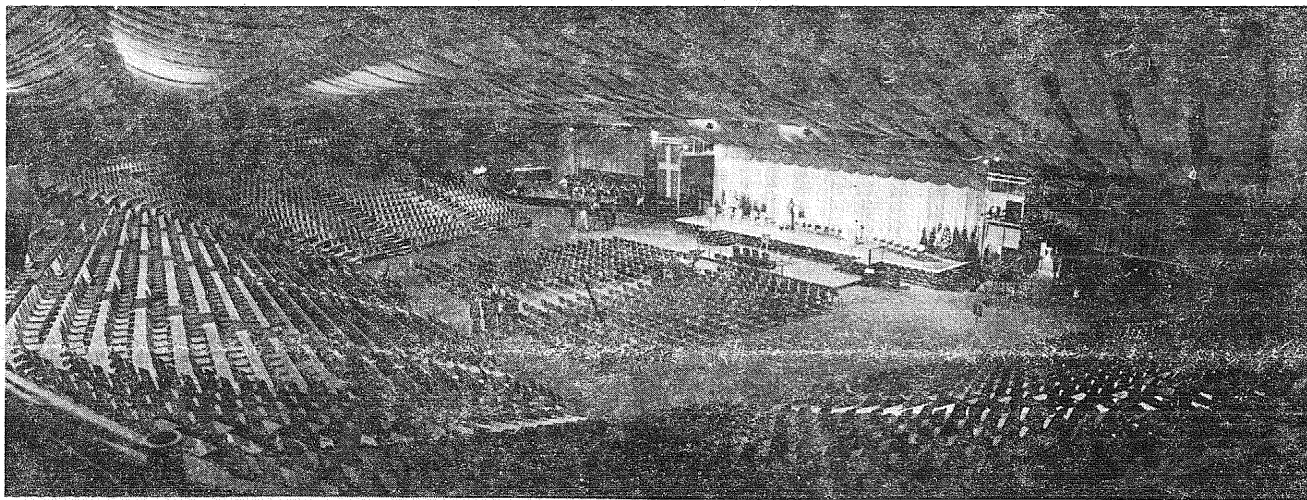
nistri kinnitusele, et Euroopa julgeolekukonverents ei kujune Balti riikide mahamüümise konverentsiks.

Aksel Salumets väitis, et RVN koosseisus on üks n.n. Oislovalit-suse minister ja nõudis, et juha-tus selgitaks, kas see ei ole Ka-nada seaduste vastana. Kõneleja leidis ühtlasi, et Ignas Tõr-maküla lahkumise põhjuseks on

asjaolu, et tema tööd noorte kon-verentsi korraldamisel on takis-tatud.

Esimees H. Lupp vastas, et RVN juhatusel ei ole mõtet ha-kata Kanada valitsuse juures oma valitsuse asju hakata klaa-rima, kuna seda valitsust Kana-da ei tunnusta. Süüdistused Tõr-maküla takistamises lõukas Järg lk 7

SIIA TULEME LAULUPEOLE

Älvsjö hiiglaslik messihall saab kontsertideks sellise interjöörü.

Olete omale aja reser-veerinud Stockholmis 2. juunil toimuvast laulu-peost osavõtuks? Laulupi-du toimub ülaloleval pildil asuvas hiiglaslaas, mis suudab vastu võtta palju-tuhandelise laulupeo-publi-ku. Sellist lokaali Rootsi pealinnal varem ei olnud. Laed on "poisterdatud" hiigelkangastega mater-

jalist, mis on soodus akus-tikale. Samas kompleksis on ka restoran ja baar, sa-muti noortele diskoteek.

Laulupidu algab laupäeval, 2. juunil kell 14. Kontserdiks on ko-had nummerdamata üldhinnaga kr. 15, õpilastele kr. 10. "Kassa-ri" esinemised rahvatantsudega toimuvad samas seoses laulu-peoga. Pääsmete oelmüük on nüüd avatud Eesti Kultuuri Koondises Stockholmis esma-

späevast reedeni kl. 11–17 ja neljapäeviti kl. 12–19 (Eesti Maja, Vallingatan 32, 1 tr., 111 24 Stockholm, tel. 08/11 31 16). Samas on müügil pääsmad ka laulupeo ühtsöögi-le.

Umbes tund aega pärast kont-serdi lõppu (kl. 19) avatakse messihalli restoran ja baar. Restoranis on kohtkindla asetu-sega laud 4, 6, 8 ja 10 isikule. On soovitat, et ühtsöögist osavõt-jad ise kujundavad laudkonnad

ja laudkonna esindaja kaudu teostavad ettetellimise ning ta-sumise. Kehtivad on ettetelli-mised, mis on tasutud hiljemalt 25. maiks. Ühtsöögi hind on kr. 45 (pääse restoran, celtito, soe toit, kohvi ja karastav jook või õlu). Alates kl. 21 tants tuntuud Stockholmist seotud orkestri-ga. Sissopääs baari maksab kr. 10 ja neid pääsmeid müüakse ko-hapeal. Baari vahetus läheduses on diskoteek.

Saksamaalt tuleb külla laulu-

koor "Leelo", samuti tuleb laul-jaid Belgiast. Eesti Lauljaskond Rootsis kutsub sellega ühendus-es kaasmaalasi Stockholmis osutama kaugelgi tuinulle külla-lahkust võimaldades neile ulualust oma kodudes ja pakkus-des nendele kodust õhkkonda. Neid, kes on valmis oma külalis-lahkust osutama, palutakse en-dast teatada pr. Erna Klemme-ri, Atlasvägen 41, 151 31 Nac-ka, tel. 716 49 45.

5,2 miljonit krooni eestlaste hoiuseid Laenu-Hoiu ühisuses

1972 aasta lõpuks oli Eesti Laenu Hoiu Ühissusel hoiuseid 5.214.863 krooni, mis jagunes 1.451 kontole, millest keskmiselt on 3.590 krooni. Need arvud selgusid Eesti Laenu-Hoiu Ühise esinduskogu korralisel aastakoosolekul 28. aprillil Stockholmis Sparbankeni ruumides asjaajaja-direktori Alfred Ventseli aruandest. Kontode suurenemine aasta jooksul oli 57 kontot ja hoiused kasvavdi poole miljoni krooni võrra. 1972 aasta jooksul käisid eesti hoiuarvult läbi ka Lend läände sum-mad 600.000 krooni ulatuses, millest ajutist läbikäiku kasvuna ei ole arvestatud.

Möödunud aastal andis Laenu-Hoiu ühisus 6.140 kroov toetusi eesti organisatsioonidele ning premeeris liikmeid, kes tellivad eesti ajalehte tellimissubvent-sioonidega 4.620 krooni suu-ruses. Mitmet laadi hüvitustena anti eesti ühiskonnale kr. 23.984 krooni, m.h. kandes Lend läände

de aktsiooni raaliteeninduse ku-lud.

Esindajaid oli kohal kogu Rootsiast. Koosolekut juhatasid Elmar Albast Göteborgist, Raut Paglant Alingsåstist ja Johannes Äro Norrköpingist, protokolliis Gerhard Peet Göteborgist. vali-mistel valiti tagasi vanusega ju-

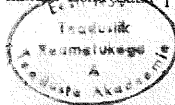
hatusest välja langenud liikmed Leo Karupää ja Ernst Vilval, sa-muti asemik Arne Vöting. Vöö-ti teisel lugemisel vastu ka pöhi-kiirja muudatus, mille järele edaspidi Esinduskogu valib 5 ja Sparbank 1 juhatusliikme. Täiendavale juhatusliikme ko-hale valiti dir. A. Ventsel.

Sv. Dagbladet: Aastad ei tee ebaõiglust ÕIGUSEKS

– Kui kellelgi on kahtlus, et Soome oleks pääsenud Balti riikide saatusest, kui ta ipoleks 30. novembril 1939 ennast kaitsnud vene provotseerimata rünnaku vastu, siis teeb ta targasti lugedes Andres Küngi ä-jailmunud raamatut "Mis juhtub Baltikumis", kirja-tab Svenska Dagbladet Sagittarius 21. aprilli num-bri, meenutades, et Baltikumi küsimus on muutunud aktuaalseks nii Kossögi hiljutise külastusega kui ka Kekkoni uue "ajalookirjutamisega", milles ta unu-stab Molotov-Ribbentropi pakti Stalini välispoliitikas.

Sagittarius märgib, et Küng oma uues raamatus annab edasi oma teadmisi ja kogemusi m.h. isiklikust külastusest Baltikumi (mille ukseid nüüd ta ees on nõu-kogude võimude poolt suletud)

ja kus ta kirjeldab kolm aas-takümnet kestnud sovjettiseeri-misprotsessi (või kui seda nii ni-lisklusest külastusest Baltikumi, mis sama hästi võinuks toimuda Järg lk 7

EPL

Kolmapäeval, 9. mail 1973

Ainult episood?

Rootsis, kus sageli märgitakse "maailma südame tunnistust", unustatakse teatavasti sihilikult kõige lähemate naaberriikide probleemid. Ja diktaatoride jahil, mille vastu tuleb võidelda, unustatakse samal ajal, et Rootsi kõige lähem ja võimsam naaber on diktaator, millise mineviku on palistatud miljonite hukkumatega, hävitatud rahvastega ja alistatutega kas anastamise või satelliitistamise teel.

Vasakvähendunud diskussiooniks kõike seda vaevalt puudutatakse, kuna tegemist olevat sotsialismi üleshitamise protsessi "valudega", mis endinevad, ja nii ei nähta seal-se agressiivses ja ekspandeerivate tendentsidega diktaatoris ei oma ega teiste maade suhtes mingit erilist ohut.

Selle üldise malli sisse mahub ka Sydsvenska Dagbladets ajaloolase Kristian Gernerit poolt kirjutatud arvustus Andres Kungli raamatule "Det gamla Baltikum, 29.4.73" "Vad händer i Baltikum", kus autor otseselt küsimusse seab, kas eestlastel, lätlastel ja leedulastel üldse on õigust iseseisvusele, kuna nende seisund riiki kidenä keha maailmas on vahel olnud vaid möödunud episood ja olevat vaid toimunud "taasühinemine sotsialistlikku isamaaga a. 1960".

Sealjuures unustab ajaloolane kõigepealt, et Baltimaad löid end laiku tsaarikoloniaalimpeeriumist, kas omakorda võimu päris ühistkaupungi rahuga toetades koloniaalriigil Rootsil, kelledest kumbki ei saa olla eestlastele, lätlastele ja leedulastele mingis "isamaaks".

Gernerit kirjutus äratav tähelepanu kui teatavalt kaitses Balti riikide anastamise tunnustamisele ja rootslaste üldisele huvipuudusele nende endiste vabade naabrite vastu, kes tema arvates näivad nagu loodud olevat sobimaks mõne suurema impeeriumi majanduslikele, unustades, et sama arguse argumentatsiooniga võiks oletatiks tembeldada suurema osa endiste kolooniate õigust enesemääratamisele.

Kui ta juhib tähelepanu Balti riikide seisundile vene liiduvabariikidena, siis näit, on ju ka Mozambique vormiliselt Portugali koloniaalalamsuuna emamaaga täiesti liidetud ja sellel oot. Ometi leiab Gerner, et Baltikumis "ei ole tegemist okupatsiooniga", ka siis mitte, kui ta on mõõnud, et "Stalin lüüdis nad N. Liidu külge Hitleriga sõlmitud pakki välispoliitilise järeldusena", hoidudes millegi pärast mainimast ka Nõukogude ajaloolaste poolt hoolega mahavajutatud fakti, et okupatsioon otseselt oli Hitleri ja Sta-

lini esindajate Ribbentropi ja Molotovi poolt sõlmitud pakki salajas maadejagamislisaleppe tulemuseks, kusjuures osa Leedut hiljem osteti Hitlerilt sularahas - kuldilooritega!

Nii siis on rootslastest arvustaja liiduvabariikide seisund "isade maal" ja teda näib vähe huvitavat, mis need rahvad ise tunnevad ja mõtlevad või kuidas nad praegust situatsiooni üle elavad. Ta vaatab kasvavaid vabrikuid, mida vene keskriigieritid majandus Baltikumit paigutab ja peab loomulikuks ka venelaste sissevoolu seades küsimuse alla, kuivõrd see on "plaanis" Stalini manli üle võtnud režiimil. Kas seda ei tõenda küllaldaselt see asjaolu, et näit. korteripuuduse Tallinnas eesõigus korteritele on just "sisserändajate", n.n. vennalike abistajate?

Ta ei tohiks hetkegi unustada, mis Balti rahvastega on "isade maa rüpe" toimunud: massküditamised ja masshukkamised, inimõiguste äravõtmine, piiride sulgemine jne., asjaolu, mis mõnda teise suunda vaadates paneksid iga rootslase vapustatult karjamaa. See on kõik, see mis on toimunud n.n. tüüpilisel koloniaalmaal ja veel palju hullem. Selle terrori tulemuseks on relativne rahuks nendel aladel, kuna aktiivne vastupanu murti veristes MYD-KGB-aktioonides juba viiekümneandatel aastatel.

Venemaad ei saa kuidagi viitsi vaadelda Balti riikide "isademaana" ei ajalooliselt ega ka kultuuriliselt, ka siis kui taasaadid on välja vahetatud sotsialistlik diktaatoritega. Need maad on alati olnud läänelised ja on seda ka praegu oma kultuuril ja ilmet võõra ikke all. Tuleb mees pida, et eesti rahvas löi end laiku Venemaast samal ajal kui Soome ja ometi ei sea Rootsis keegi küsimuse alla, kas Soome on õigust iseseisvusele, või paistis ta samuti kuuluma N. Liidu.

Eestlastel kaitsesid aastatel 1918-1920 oma enesemääratamist relvade ja Vabadussõjas ja peab mees pida, et vastane, kellega Tartus rahu sõlmiti, ei olnud mitte praegune N. Liit, vaid Nõukogude Venemaa, otsene tsaariligi järg, millelesee hiljuti koloniaalsotsialistlik diktaatoritega. Need maad on alati olnud läänelised ja on seda ka praegu oma kultuuril ja ilmet võõra ikke all. Tuleb mees pida, et eesti rahvas löi end laiku Venemaast samal ajal kui Soome ja ometi ei sea Rootsis keegi küsimuse alla, kas Soome on õigust iseseisvusele, või paistis ta samuti kuuluma N. Liidu.

Eestlasi kaitsesid aastatel 1918-1920 oma enesemääratamist relvade ja Vabadussõjas ja peab mees pida, et vastane, kellega Tartus rahu sõlmiti, ei olnud mitte praegune N. Liit, vaid Nõukogude Venemaa, otsene tsaariligi järg, millelesee hiljuti koloniaalsotsialistlik diktaatoritega. Need maad on alati olnud läänelised ja on seda ka praegu oma kultuuril ja ilmet võõra ikke all. Tuleb mees pida, et eesti rahvas löi end laiku Venemaast samal ajal kui Soome ja ometi ei sea Rootsis keegi küsimuse alla, kas Soome on õigust iseseisvusele, või paistis ta samuti kuuluma N. Liidu.

Eestlasi kaitsesid aastatel 1918-1920 oma enesemääratamist relvade ja Vabadussõjas ja peab mees pida, et vastane, kellega Tartus rahu sõlmiti, ei olnud mitte praegune N. Liit, vaid Nõukogude Venemaa, otsene tsaariligi järg, millelesee hiljuti koloniaalsotsialistlik diktaatoritega. Need maad on alati olnud läänelised ja on seda ka praegu oma kultuuril ja ilmet võõra ikke all. Tuleb mees pida, et eesti rahvas löi end laiku Venemaast samal ajal kui Soome ja ometi ei sea Rootsis keegi küsimuse alla, kas Soome on õigust iseseisvusele, või paistis ta samuti kuuluma N. Liidu.

Eestlasi kaitsesid aastatel 1918-1920 oma enesemääratamist relvade ja Vabadussõjas ja peab mees pida, et vastane, kellega Tartus rahu sõlmiti, ei olnud mitte praegune N. Liit, vaid Nõukogude Venemaa, otsene tsaariligi järg, millelesee hiljuti koloniaalsotsialistlik diktaatoritega. Need maad on alati olnud läänelised ja on seda ka praegu oma kultuuril ja ilmet võõra ikke all. Tuleb mees pida, et eesti rahvas löi end laiku Venemaast samal ajal kui Soome ja ometi ei sea Rootsis keegi küsimuse alla, kas Soome on õigust iseseisvusele, või paistis ta samuti kuuluma N. Liidu.

VÄLISKOMMENTAAR
Atlandipakt tugevamaks

23. aprillil sai teatavaks Ühendriikide kava laiendada praegust Põhja-Atlandi liitu uue Atlandipakti alusel. Vastava ettepaneku USA liitlastele tegi president Nixon erinõukogu dr. Henry Kissinger kones, mille ta pidas ameerika teadeteagentuuri Associated Press traditsioonilisel kokkuteleku New Yorgis, Kissinger märkis, et USA liit Euroopaga on olnud nurgakivi kogu sõjajärgses välispoliitikas ja tugevaks enneolemata saavutustel Euroopa ühendamiseks ja Lääne julgeoleku kindlustamiseks. See ajakärg on aga nüüd lõpule jõudmas. Edu senises poliitikas on loonud uusi tõsiasju, mida peab arvesse võtma.

Euroopa uus sugupõlv - kes pole isiklikult kogunud sõda ja selle laostusi - loeb stabiilsust kindlustatuseks, kuid on vähem pühendanud sellele ühtsusele, mis võimaldaks rahu. Ühendriikides on aastakümned globaalset koormakandmist tekitanud ning sõjatuulmused Kagu-Aasias suurendanud vastuselu globaalsele aktsioonidele alusel, kus peamiselt on mõõduvaid ameerika vastutus. Aga kui Atlandi liitkeskonnal lubatakse loostuda või ennast katki närida tähelepäemise, hoolimata sellest, et umbusalduse tagajärjel, siis riskitakse kaotada kõiki seniseid saavutusi ja väljapaistvaid isegi suurema edu arendamiseks. Seepärast peavad Atlandi rahva ühine väärske loovast tegevusest.

See on eesmärk, kui president isiklikult võtab kontakti Lääne-Euroopa juhtidega. Läbi rääkimist Briti, Itaalia, Saksa liiduvabariigi ja Prantsuse valitsustega, NATO peasekretäri ja Euroopa muude juhtidega tahab president panna aluse uuele loovale ajajärgule Läänes. Ühendriigid teevad oma atlandi liitlastele ettepaneku, et selleks ajaks, mil president Nixon aasta lõppuolel reisis ringi Euroopas, oleks välja töötatud uus Atlandi liidu põhiiri, mis lähtub põhimõtetest: teotub minevikku kogemustel, arvestab saavutatud edu probleeme, loob Atlandi rahvastele uue

ühiskonna, mille progressist Jaapan võib osa võtta.

Kissinger põhjendas vajadust uue Atlandipakti loomiseks majanduslike, kollektiivkultuuri ja diplomaatiliste probleemide seisukohalt. Ta märkis, et kuigi neil aladel on evolutsioon olnud suur, on pakti mitmed liikmesriigid mitte alati talitnud harjoonud alusel ja mõnikord isegi ajanud obstruktsioonipoliitikat üksteise suhtes. Atlandi ühtsus on alati loomulikult olnud kõige suurem kaitsesõlmus.

See on üldiselt kehtiv ka tänapäeval kuid selle säilitamine tootab kujuneda raskemaks, kuna strateegilised tingimused muutuvad kiiresti. Läänel pole enam seda nukleaarselt ülekaalu, mis kahe viimase aastakümne jooksul lubas peaaegu täiesti toetuda massilisele nuklearkaitsemaksu strateegiale tuumrelvadele. Kuna nüüd nende relvade alal on tekkinud võrdsus, siis tähendaks kindimpidamine senisest strateegiast vastastikust enesemõrva.

Seepärast peab Atlandi liidul olema muud valikuid. Kollektiivne võime tõrjuda kallaletungi Lääne-Euroopas peatuvate vastustega on põhialuseks ratsionaalsele poliitikale ja otsustava tähtsusega rahu säilitamiseks. Sel põhjusel on Ühendriigid jatkanud olulist konventsionaalsele sõjajõudude pidamist Euroopas ning NATO-liitlaseid alustanud pingutusi oma kaitsesõlmuse moderniseerimiseks ja täiendamiseks.

Peendunud vastus ei tohi aga piirduda ainult kompromissiga kodustes küsimustes. Ta peab olema usutav, venev ja ratsionaalne kaitsesõlmus ka Lääne potentsiaalsete vastaste silmis. Ülesanne on leendada seda raskem, et pingeus teatud langemine on mitmel pool läänes tekitanud arvamist, nagu võimaldaks olukord isegi sõjajõudude

ühespoolse vähendamise alustamist. See aga tõstaks suuresti hädasõda Lääne kaitsesõlmusele üldiselt.

Henry Kissinger lõpetas oma kõne sellega, et nüüd on aeg praegusele sugupõlvale ehitada uut alust rahvusvahelises suhtlemises aastakümneteks ette. Abinõu selleks pakub Atlandipakti tugevdamine. Nagu Euroopa autonoomia pole eesmärgiks omaette, nõnda ei või ka Atlandi ühtsuskond jääda eksklusiivseks klubiks. Jaapan peab saama üheks peaosaliseks Lääne ühtsuses ettevõttes. USA loodab, et tema sõbrad Euroopas tulevad talle selles valmis vastu. Niiviisi on, kuidas Atlandi ühtsuskond võib tõelisel teenida oma rahvaid ja kindlustada rahu.

AK

Ameerikast

Nixon taotles Kongressilt erakorralist volitust USA väliskaubanduse korraldamiseks, sotsialistlikele riikidele ja kitsenduste tegemiseks riikidele, kes piiravad sissevedu USA-st.

Cape Kennedy maailmaruumi keskusest lasti maakeri orbiiti Kanada radiosatelliit "Anik 2", mis peale Kanada raadio ja televisiooni teenindab ka USA sidevahendeid Läänerannikust kuni Idarannikuni, samuti aidates pida sidet Alaskaga.

Nixon esitas Kongressile ettepaneku, anda vastava seadusega 65-a. ja vanematele majomanikele kinnisvaramaksu alandust kuni 500 dollari aastas. Maksualandust saavad kava järgi vanad isikud, kelle aastatulu ei ületa 25 tuhatet dollarit.

Nixon taotles Kongressilt toetust USA-N. Liidu kaubalepingule, seletades Valges Majas USA juutkonna delegatsioonile, et N. Vene on loobunud juutidelt väljajätmaksu nõudmisest, mis Kongressis on takistuseks kaubalepingu kinnitamisel.

B. Kuldvere
75-aastane

Stockholm-Vällingby's tähistas oma 75-aastast sünnipäeva metsateadlane Boris Kuldvere.

võib osutada võimatuseks mingi "oma liini" arendamine vastu Moskva direktiivle.

Tegemist on Balti rahvaste enesestahitamisega probleemiga kõigepealt. Kui ei ole eestlasti, lätlasi ja leedulasi oma maa del enamuses, siis ei ole enam ka Eestis, Lätis ja Leedus rahvusriikidena.

Sellepärast paneb instemant a igasugune advokatuur Stalini vallutuste "õigusele" ja nende rahvaste vabadusnõude "mahaseletamine".

KLA

Metsakodu
leerilaagri
32 noort

Metsakodu leerilaagrist osavõtjate registreerimine lõppes, kusjuures selgus, et kokku võtab tänavusest leerist osa 32 noort.

Leerilaagri juhid Malle Antsmaa ja Aksel Ojasoo saavad otseste kirjudega registreeritule lähemaid andmeid. Leerilaste õnnistamine toimub Saaremaa kirikus pühapäeval, 15. juulil kell 11. Leeriõpetajaks on maleva kaplan Elmar Tõidsepp, kes koos peapiiskop Konrad Veemiga toimetavad õnnistamise.

Tsiiviilsener?

Tehniline füüsika
Masinatehnika
Lennutehnika
Elektrotehnika
Vee- ja tee-ehitus
Keemia
Mäeteadus
Geotehnoloogia
Arhitektuur
Maamootmine
Tehn. füüsika & el-tehnika
Majandusinsener

NAMN

ADRESS

POSTNR. POSTADRESS

Skicka kupongen till Universitetets kanslersämbetet, Box 16334, 103 26 Stockholm

Märk kupetter "HT-75"

TELEFON

EPL/EP 9/5 73

UKÄ informerar:
UNIVERSITET
HÖGSKOLA
1973

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhani Kokka
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor
Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaddress: Box 667
101 29 Stockholm I
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskiltnas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
331 02 Eeskiltuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0
Kuulutussarvete postigiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 158:-
Termin (4 kuud) kr. 57:-
Kuu kr. 16:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB

Trükkija: Eeskiltuna-Kurirens
Tryckeri AB Eeskiltuna 1973

Enamlaste vägivald Vene asut. kogu vastu Prof. Blumfeldti loeng

LUND (EPL) - Eesti Teadusliku Seltsi (ETS) Lõuna-Rootsi Osakonna poolt järjekordselt korraldatud Eesti ajaloo sümpoosiumil Lunds, Grand Hotelli väikeses saalis ettekannetega 5 eesti ajalooteadlast. Esimesena kõneles prof. Evald Blumfeldt, Stokholmist. Ta võrdles valimisi Vene ja Eesti Asutavatesse Kogudesse a. 1917-1918 ning Eestimaa Ajut. Maanõukogu valimisi novembris 1917. a. vaadeldes seajures kriitiliselt Tartu ülikooli praeguste nõukogudele õppejõudude Karl Siilivase ja Aasa Helbe 1970. a. ilmunud lühijärgimusi selles küsimuses.

Ajut. Maanõukogu või Maapäeva valimised 1917. a. olund Siilivase ja nõuk. eesti ajalookirjanduse järele "ebademokraatlikud", kuna valimisjärustik oia koostatud "sarnaselt, et see kindlustaks enamuse kodanluse esindajale". Seetõttu Maapäev kujunenudki oma koosseisult puru kodanlikuks ja kontrollrevolutsiooniliseks". Kõik sarnased väärted on liialdused ja sihilikud.

Vene Ajut. Valitsuse poolt antud dekreedid Eestimaa kubermangu autonoomise, omavalitsuskorralduse kohta ja selle sätete kohaselt valitud Maapäeva liikmed lüüdis, kaudselt valimistele. Valdades valiti 23. mail iga tuhande elaniku kohta 1 esindaja või valijamees.

Maakondade valimiskokkudele kokkutulles valisid valdajad valijamehed omakorda Maapäeva "saadikud": iga 20.000 elaniku kohta ühe. Linnades toimusid valimised hilisühtselt 1917.

See valimiskord ei soodustanud ühtegi sotsiaalset rühmitust. Kehitv valimiskord ei takistanud enamlaste pääsemast mõjule, kui nendel oli kõlapinda valijaskonnas. Tallinnas said nad, näiteks, 30 prots. äraantud häältest. Kuna teiste sotsialistlike erakondadega tugeva absoluutse enamuse linnavalikogus.

Sellest nähtub, et Maapäev ei olnud "puru kodanlik" vaid just suhteliselt radikaalne. Sotsialistid koos radikaalse tööerakonnaga oli 53,2 prots. maapäevadeist. Enamlaste oli küll ainult 8,1 prots. ja seetõttu nende mõju Maapäeval väike. Tundes oma jõuetust, nõudsid nad 23. sept. Maapäeva laialisaatmist.

Ülevenemaalise Asutava Kogu valimistel 13. ja 14. nov. 1917. a. valiti sinna Eestimaa valimispiirkonnast 8 saadikut otseste ja salajaste valimiste teel. Oma töös iseloomustab Karl Siilivask valimistel esinenud parteisid ja programme. See on kõige sihilik osa ta kirjutistes. Tema järele esinenud valimistel ainult üks sotsialistlik partei - bolshevikud (a. VSDTbP).

Sotsiaaldemokraadid vähemalased ja sotsiaalrevolutsionärid on tema järgi - väikekodanlikud parteid! Siilivase järele nõudnud Lenin veel aprillis 1917 Asutava Kogu kiiret kokkusaatmist. Aga ta tõeliselt sihiks olnud juba siis nõukogude vabariik, mis "olla demokraatia kõrgemaks vormiks".

Ülevenemaaliste Asutava Kogu valimiste ajal oli võim riigis juba enamlaste käes. Leninil olnuks seega võimalik jätta ära Asutava Kogu valimised. Seda aga ei juhtunud kuigi ta vaevalt võid loida neid võita. Valimised lõppesidki enamlaste kaotuse ja sotsiaalrevolutsionäride võidu-ga.

Viimased said 58 prots. ja koos sotsiaaldemokraatidega vähemlastega 62 prots. Äraantud häältest. Asutav Kogu astus kokku Petrogradis 5. jaan. 1918. a. Aga Juba järgmisel päeval aeti see enamlaste poolt laiali, kuna keelduti tunnustamast bolshevikide võimu ja rõhutas end õigust Venemaa riikliku korra kujundamisel. Sellest aga ei lausu Siilivask sõnagi.

Vene Asutava Kogu vägivallade laialilajamine kutus kodumaal elanikkonnas esile tugeva negatiivse reaktsiooni bolshevikide partei vastu. See selgus nädal hiljem toimunud Eesti Asutava Kogu valimistel jaanuaris 1918.

Kui lugeda Aasa Helbe kirjutist, siis ootas Eesti Asutavat Kogu sama saatust, kuna selles kogus olnud esindatud ka "kurmajate" klassid. Seetõttu olnud vaja paljastada Eesti töörahva silmis "oma" Asutava Kogu rahvastatuse olemus". Valimised paljastasid tegelikult aga hoopis midagi muud.

Kindlaksmääratud tähtsajal 21.-22. jaanuaril 1918 toimusid valimised ainult ühes osas valimisjaoskondadest, kuna ülejäänud osas pidi need asetleidma 27.-28. jaanuaril. Aga 27. jaanuari kesköööl kehtestatud piiramissukorra tagajärjel seisatati valimised, kuna marksist Helbe ja nõuk. eesti ajaloolaste järele kavatsenud eesti kodanluse kontrollrevolutsioonilist väljastumist 15. veebruaril - Eesti Asutava Kogu plaanikohaselt kokkusaatmise päeval.

Sarnaselt põhjendusel aga puuduvad igasugused faktilised alused. Valimiste katkestamise tingis tegelikult asjaolu, et vahepeal selgunud valimistulemused 21. ja 22. jaan. toiminud häälletamise kohta näitasid bolshevikidele antud häälte tugevat vahenemist vorreides novembri valimistega.

Marksist Helbe poolt tõdedud valimismaterjalide järele tabas bolshevikide valimistele usna märgatav kaotus üle maa. Aga kõige suuremad olid kaotused Põhja-Eestis. Tallinnas kaotati vorreides novembri valimistega üle 3.300 hääle ehk 9 prots. Harjumaal üle 5.700 hääle ehk 12 prots. ja Virumaal üle 13.300 hääle ehk 21 prots.

Helbe aga ei võrdle oma tulemust valimistulemustega nov. 1917. Ta ei nimeta ka põhjuseid, mis tekitasid bolshevikide kaotused. Arvata võib, et valijaskonna seljapöörumist bolshevikidele põhjustasid nende poolt antud lubadused novembri valimistele mida nad ei pidanud kui ka enamlaste oktoobri vägivallasele võimuharutamisele järgnenud tegelik võimupoliitika.

Väljaarvatud mõned tabelites esinevad aritmeetilised kokkuvõttevad tulevad Siilivase arvud usaldusväärsetena. Oluks siiski tarvilik aalikele üksikasjalikum näitamine. Helbe kirjutis aga on hoopis halvema kvaliteediga. Ta ei lausu sõnakest sellest, et tema maakondlike valimistulemuste näitavates tabelites puuduvad paljud valimisjaoskonnad.

Jääb mulje, et kõnesolevatest lünkadest on vaigitud teadlikult. Sellega oleks nagu tahetud midagi varjata ja jätta mulje, nagu esindaksid pakutatud andmed tööpoolest andmeid valimistulemuste kohta terves Eestis, peale Narva ja Tartu, ning et valimisajalgu seisaltamine 27. jaanuaril tööpoolest oleks tabanud ainult seda kahte linna.

O.V.

THT THITSOLE ja tema abikaasale Monica Irenele, n-na Andersson, sündis Stockholmis tütar.

VAIKE NILSSONILE ja tema abikaasale Daniellele sündis Uppsalas poeg.

KONSTANTIN SOOTS tähistas Sao Paulo 75-a. sünnipäeva. Brasiilias tuli ta a. 1925, pidades seal alul talu ja siis hakates puusepaks.

Professor Evald Blumfeldt

Küüditatu pärandas Uppsala ülikoolile

Siberisse küüditatud ja seal vangistusena surnud keselsva läti poeetik ja majandusmees Andrejs Behrzhins on testamenteerinud Uppsalale ülikoolile oma viliimaal asunud summadest 125.348 krooni, millest moodustatakse erifond stipendiumideks nende teadlastele, kes uurivad Läti ajalugu vanimaist aegadest peale kuni iseseisvuse katkestamiseni a. 1940. Kuna aastaprotsendid ulatuvad 15.000 kroonile, siis on see summa kasutatav stipendiumina.

Behrzhins, kes on olnud minister ja pangadirektor, omas aktiivset ja hoiuseid Inglismaal ning Rootsis. 1940. a. juulis, kui sündmused Lätis veeresid kiirelt, tegi ta eelmainitud testamendi, andes sealjuures üldvõimuse tema soovide täitmiseks katuses tema soovide täitmiseks katuses tema soovide täitmiseks katuses tema soovide täitmiseks katuses.

ja nüüd on Uppsala ülikoolilalitus kinnitanud stipendiumi lastutamismäärused. Annetaja soovi kohaselt tuleksid uurimused avaldada läti, rootsi, inglise ja saksa keeltes. Behrzhinski abikaasa, kes samuti oli Siberisse küüditatud, olevat kodumaale tagasi pääsenud ja surnud seal a. 1957.

Filatelistlik eesti laulupeo tähistamine

Eesti Lauljaskond Rootsis (ELR) korraldusel toimub Eesti 7-mes laulupidu Stockholmis 2. juunil 1973. a. S:t Eriks-Mässala lokaalides Älvjöv. ELR-Fulateella Toimikonna kaastegevusel antakse välja laulpeo tähistuseks illustreeritud kirjamürik (hind kr. 0:50 + saatekulud või 9 ümbr. pakis kr. 5:-) ja Rootsi Postivalitsuselt ametlik laulpeoajuti ajutine mälestustempel, Eesti laulupidude teinjal - kannel.

Kirjamürikud varustatakse päälis tavalise postmargi ja laulpeo postimpli veel era-kliepmargiga (Eesti maakondade ja linnade vapid) ja ELR era-tempiliga. Nimetatud ümbrikke (hind kr. 1:75) on soovijal võimalik ette tellida kuni 25. maini.

Seoses laulpeoga laupäeval 2. juunil avatakse laulpeoruumi-des ajutine postkontor kella 13.00 kuni 16.00, s.t. et postkontor on avatud 3 tundi. Postkontoris on kasutusel laulpeoposti mälestustempel ja saata saab nii lihtposti kui ka REK saadetisi või lasta tembeldata isiklike m.lestustimbrikke endale.

Stockholmis on võimalik kasutada laulpeo era-postkasti, mis asetatakse Eesti Majja, Wallingatan 32 I tr. Eesti Kultuuri Koonduise büroses. Nim. era-postkasti on võimalik asetada postkasti aadressseeritud ja saatetähtsusega margistatud ümbrikke või postkaartide. Need saadetised varustatakse era-viisilise "lokaalpostitempliga" (kui saadetisel leidub ruumi) ja viiakse era-viisilisele Bandhageni Postkontoris, kus need tembeldatakse laulpeoposti mälestustempliga 2.6. 1973 ja saadetakse laiali 2. ja 4. juunil 1973. a.

Ka "lokaalpostitempliga" ümbrikke on võimalik ette tellida kuni 25. maini (hind kr. 2:-). Kõik tellimised täidetakse etteastumise järjekorras ja Rootsi rahakursi alusel, tasudes postgirosse 60 38 86-3. Informatsiooni ja ette tellimisi vahendab - H. Kröndström, Sofielundplan 40, I tr, S-122 51 Enskede.

Uppus oma viimasel tööpäeval

NEW YORK (VES) - Oma viimase tööpäeval Jersey City praamisadamal öövahuna uppus 71-aastane kuuasagne väliseestlane John Erikson, endine elukutseline meremees.

Kontrollkell näitas, et Erikson oli oma viimase kontrollkäigu teinud kell 3.30 öösel. Kui teda koominekul teiste öövahtide poolt ei nähtud, siis oletati õnnetust ja asuti otsima. Ta leiti kiik äärest veest. Kuidas õnnetus sündis on teadmata, sest pealt nägijaid ei olnud. Kuna kadunud tunni hea ujujana, siis tekitab see kahtlust, kas siski midagi ei juhtunud. Asja selgitab politsei.

Ürituste kalender

Eesti Kultuuri Koonduise registreeritud üritused:

Pühapäev, 13. mail kl. 12.00. EPR Samaritide Ringi aasta koosolek Eesti Majas.

Neljapäev, 24. mail, kl. 18.00. E. Demokraatliku Ühiooni, E. Liberaaldemokraatliku Koonduise ja Liberaalse Erakonna ühisel korraldusel toimub Eesti Majas diskussioon ühtu teemal: "Kuidas võiks rakendada segaabiellusid meie rahvuspoliitilises tegevuses".

Pühapäev, 27. mail, kl. 13.30. Esinduse Naisringi korraldusel eesti rahvariete demonstratsioon koos rahvatantsijate esinemisega.

Telispäev, 29. mail, kl. 19.30. Pinna Studio teatritendust, Rae Piiri: "Piiga rannateel" Sõdra Teatris.

Neljapäev, 31. mail ja reedel, 1. juunil, Ühtlilgiline Eesti Noorte ja Noortejuhide Laskepordi ja Spordi Laager Sõderlälje Metsalaskerajal - E. Noortetöö, E. Skautlike Noorte Maleva ja Sõderlälje E. Laskepordi Klubi koosööb.

Neljapäev, 31. mail, kl. 14.00. Noorte kunstinäitus Kunstigrupi ruumides Grev Turegatan 15, 3 tr. (T-Ostermalmstorg) ja Eesti Majas. Kl. 20.00, Noorte pidu Kunstigrupi korraldusel Korp! Sakala ruumides Grev Turegatan 15, 3 tr.

Reedel, 1. juunil, kl. 18.00 avatakse EKK korraldusel Tili Kadaka akvarellide näitus Eesti Majas. Näitus jääb avatuks 8. juunini.

VII LAULPEO PIDUSTUSED
Reedel, 1. juunil, kl. 19.00 - Suur vaimulik kontsert Hedvig Eleonora kirikus.

Laupäev, 2. juunil, kl. 14.00 - Laulpeo kontsert Älvjöv Mässhallis.

Kl. 19.00 - Peoõhtu Älvjöv Mässhalli restoranis, kõrvalruumides baar ja diskoteek.

Pühapäev, 3. juunil, kl. 13.00 - Pinna Studio teatritendust, Rae Piiri "Piiga rannateel" Sõdra Teatris.

Pühapäev, 3. juunil, kl. 9.30. Välimaa naiskõlalistele vastuvõtt Stockholmis eesti naisorganisatsioonide poolt Eesti Majas.

Reedel, 3. juunil, esmaspäev, 11. juunil, Balti Instituudi korraldusel II Balti Teaduslik Konverents Hasselby lossis Stockholmis.

SÜGISEL

Laupäev, 6. okt. ja pühapäev, 7. okt. St. E. Teatri etendused. A. Mägi juubeli tähistamiseks näidend "Mees hämarusest". Lavastab Lensi Rõmmer, dekoratsioonid - I. Lõomrand.

Pühapäev, 28. okt. "Triinu" aastapäeva koosviibimine Eesti Majas.

Laupäev, 10. nov. ja pühapäev, 11. nov. St. E. Teatri etendused, Paal Jürilki "Põrgu" Marie Kalbeki lavastusel.

Pühapäev, 18. nov. EELK St. Koguduse ja EKK korraldusel Aarne Vilismaa 75 a. sünnipäeva tähistamine.

Laupäev, 8. det. Lensi Rõmmer 70 a. sünnipäeva tähistamine, Teatriõhtu - Voldemar Üna "Teisel pool tuisu", üks rõõmus drama kolme dialoogi.

AASTAL 1974

Laupäev, 9. veebr. ja pühapäev, 10. veebr. St. E. Teatri õperühma teatriõhtu Agnes Lepa lavastusel.

Rich. Koolmeister ROOMA KEISRIPOORTREE

PIIBLISELETUS TULETIKKUDEGA

Suurel põgenemiseaastal (1944) tuli Tallinnas Niguliste kiriku kogudusemajas minu kõnetundi põgenik Narvast. Tema arvates olid minu teadmised Piiblist pisut puudulikud ning ta püüdis neid täiendada tuletikkude abil. Ta luges mulle ette Johannese ilmutuse raamatu 13. peatüki lõpu, kus on juttu neist, kes võivad osta ja müüa, kuna nad kannavad metsalise märki otsaesisel või käe peal ning tunnevad metsalise arvu 666 saladust.

Siis moodustas ta tuletikkudest arvu 666, paigutas need nõndavilsi ümber, et kord võis lugeda Stalin ja teinekord Hitler. Nii olid siis Johannese mõlemad metsalised olemas ning ostu ja müügi eesõigus s.t. märki kandmine otsaesisel ja käevarrel ei vajanud enam seletust. Kõik oli lihtne, selge ja arusaadav ning kogu minu ülikooliaev oli korraga tühine. Jätks tuletikkudest, et seletada Piiblit.

See tuletikkudega piiblitõlgendus tuli mul elavalt meelde kui seisn Türgis Ismiri (Piibli Smürna) linna kultuurpargi muuseumis Rooma impeeriumi keiser Domitianuse (81-96 p.Kr.) hiljelsuure kuju riisemise ees. Kuju oli kunagi asunud Efesose kõrgel mänelavakul, kus ta võimsalt domineeris linnaelul. "Tänuilukud" efeslased püüdsid nõndaviisi oma "armastatud" keisrit austada. Hiljem, kui keiser oli langenud, langes ka kuju.

Nüüd on nõnda, et paljud peavad just Domitianust selleks metsaliseks, kellest Johannes kõneleb

sest välja. Mind huvitab Domitianus. Kes ta oli? Kas jumal või metsaline, või koguni tavalline inimene, kes oli kaasaegsetest "pea jagu pikem" ning valitses "väsinud maailma" üle?

PURUSTATUD NINA

"Kui kujul on nina purustatud, siis on ta ehtne", tähendas kord keegi ühel jutustamisel antiiksete kujude üle. Nüüd on tegelikult nõnda, et Efesose Domitianuse kuju nina on täiesti purustatud. Aga purustatud on ka kuju, nõnda et säilinud on ainult pea ja käsi. Kuju püstitati Efesoses siis, kui ta oli oma võimu haripunkt. Tema auks püstitati kujusid paljudes teisteski linnades. Kuulsaim neist oli vahest tema ratsanikukuju Forum Romanumil mille kohta luuletaja Publius Papinius Statius (40-96 p.Kr.) on kirjutanud epigrammi:

"See püsib niikaua kui poolused, niikaua kui rooma päevad."

Asus ju maailmanaba foorumil ja nil on ka mõiste pooluse s.t. naba kasutamine epigrammis mõistetav. Vaevalt oli keiser kukutatud kui ka seegi kuju purustati.

MEELITAJAD

Kui ta oli noor, siis pandi talle pahaks ta nooruse rumalus ja ebaküpsus. Saades valitsejaks, ülistati teda taevani. Nii ütles poet Markus Valerius Martialis (40-102 p.Kr.): "Kui Jupiter ja meie keiser kutsuksid mind samal päeval lõunale, siis ei kõhkleks ma valikus, kui ka taevase olegs lähedal ja keisri loss kauget."

Statius omakorda ülistab keisri lõunat, üteldes et tal oli niisugune tunne nagu viibiks ta koos

tähtede ja Jupiteriga, et juua su-rematult veini. Ta pidas seda võrdseks oma elu esimese tööle-päevaga, lävaks ellu: "Kas oled tõesti sina, keda ma näen lauas, maailmade valitseja, võidetud maailma suur isa, sina inimeste lootus ja jumalate hoolenaine?"

Ja nii püstitati üksteise võidu keisri auks kujusid millegi ees kummardati ja ohverdati täpelt samuti nagu jumalate kujude ees. Vahest mõtlesid nad ta isa, keiser Vespasianuse (69-79 p.Kr.) sõnadele mida ta ütles oma surivoodil: "Ma tunnen, et ma saan jumalaks". Vespasianus arvas, et ta on vähemalt pärast surma jumalate vääriline. Demotianusega aga oli lugu teistsiti. Milleks olla jumal pärast surma kui seda on võimalik olla juba maa peal? Nii arvasid vähemalt meelitajad.

VIHKAJAD

Pärast tema mõrvamist ja kujude purustamist kuuleme samadel meelitajatel ja vihkajatel õige kibedaid sõnu. Plinius noorem (62-114 p.Kr.) võrdleb teda elajaga. Suetonius (75-150 p.Kr.) kinnitab, et Domitianus veetis oma uhkes lossis aega kärete püüdumise ja küüsi, kas keegi on keisri juures, siis tuli vastus: "Mitte kärebestki". Martialis ja paljud teised ironiseerivad keisri nõudeid vaikuse suhtes lõunalaual ja audentsidel.

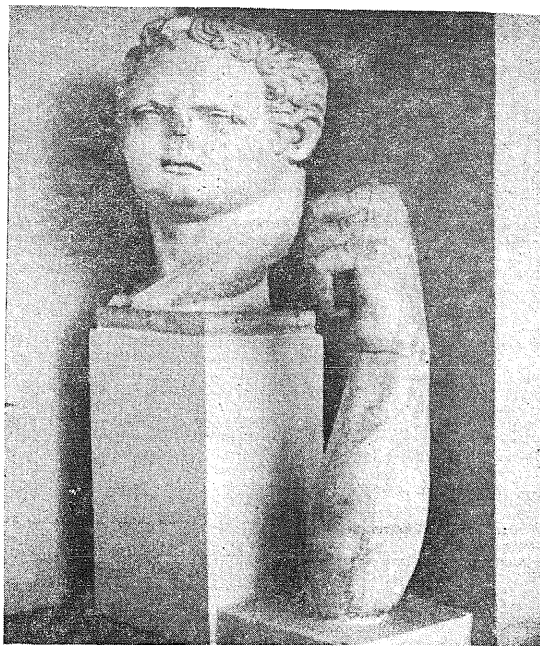
Tacitus (55-120 p.Kr.) kurdab, et ta kuulub nende vähestele hulka, kes veel ellu on jäänud, aga paljud elust on ära lõigatud: "Meie, noored, oleme vanaks saanud ja vanad on jõudnud murtud häälega oma elu piirni."

Kristlased pidasid teda metsaliseks. Kristlaste tagakiusamisest tema ajast on siiski teada väga vähe. Konsul Flavius Clemens hukati a. 95 ja tema abikaasa Flavia Domitilla aeti Roomast välja. Nüüd on olemas Roomas Domitilla nimeline katkamb. Johannes saadeti asumisele Patmose saarele a. 94, Antipas hukati Pergamonis ja sama teed läksid mitmed teised. Pole siis ime, et teda peeti metsaliseks.

Kelleks pidas Domitianis enast? Kes ta oli?

Ta pidas ennast vagaks ja jumalakartlikuks. Ta pani suurt rõhku jumalateenistustele ja templite ehitamisele. Preestrid olid kord tema elu päästnud ja selle tänuks lasi ta Roomas ehitada võimsa templi "Kaitseva Jupiteri" auks.

Et Domitianus lasi oma kuju

Domitianuse pea ja käsi Efesosest Ismiri muuseumis. (autori foto)

Jupiteri kuju kõrvale paigutatada, ei olnud uus ega ennoolematu nähe. Nii tegid mitmed tema eelkäijad. Keisri autoriteet oli seega kindistatud, keisri pildi kummardamine samuti. Kõrge kaotati alles a. 425 p.Kr.

Ta pani suurt rõhku Rooma väljaehitamisele, veetarvitusele, teedele ja provintssides õli- ja viinapuude istanduste arendamisele. Tundis huvi seadusandluse vastu ning kontrollis riigiametnike ja asehaldurite tegevust. Oli huvitatud kirjandusest ja kunstist. Alustas Roomas a. 86 p.Kr. nn. Kapitoliumi mängudega, mis pidi olema vastukaaluks Olümpiamängudele. Roomas on säilinud hauakivi, mis on püstitatud Quintus Sulpicius Maximuse auks.

Nooruk, kes sai nendel mängudel kuulsaks, kuid suri juba kaheleistsümündendit eluaastal. Võitluses germaanlaste ja britannide vastu ehitati ta a. 84

p.Kr. oma kuulsa piirivööndi (limes), kaitsevalli, müüri ja tee-ga. Germaanlased kutsusid seda "kuradi valiks", kuna vaevalt inimene on suutnud midagi taolist ehitada.

Oma valitsuse lõpul oli ta väsinud maailma poolt mahajäetud valitseja. Vaatamatuks oma riigimehe suurtele võimetele sunniti ta oma sõpru vaikimisele ja ühtlasele. Pole siis ime, et ta lõpuks tundis hirmu sõprade ja ühtlasele, sõja ja rahu, jõue-nagu iseloomustab teda filosoof Dion keda Domitianus oli saatnud maapakk.

Kuna lõpuks keegi ei olnud kindel oma elule, lõpetas ta sugulane tema elu 18. septembril 96, kuul, millele ta oli annud oma, Domitianuse, nime. Rooma riik aga püsis edasi, tänu suurepärasele organiseeritud ametnike ja asehaldurite süsteemile.

Pääsesid läände külla

Okupeeritud kodumaa teateil kilastasid Rootsis eda Harry ja Helve Kuusalu ning Stella Adov.

Ameerikas oli venna juures Ulo Erik, Kanadas õe juures Evgenia Luukas, Lääne-Saksamaal õe juures Helvi Kallaste ja sugulase juures Lembit Tooman. Ida-Saksamaal oli Lembit Orasson ja Berliinis tütre juures Olga Kasak. Soomes külastas abikaasat Anne Nevalainen ja tütar Ellen Tökke.

Ameerikasse läks alaliseks venna juurde elama Mari Merivaik.

Kaks, kes lugesid

TORONTO (EPL) - Kanadas teatavasti toimunud aktsioon Viirulan "Ristideta haavad" ingliskeelsele versioonile levitamiseks Kanada parlamentaarkutele. Kanada parlamentaarkid on üldiselt lugenud aktsiooni kordaläinud kui tähelepani juhtimist Balti probleemile.

Senaator Eugene Forsey seletas ühel konverentsil, kus oli ka eesti osavõtjad, et ta on raamatust süstemaatiliselt lugenud oma vabadel hetkel, seda portfellis kaasas kandes ja pidas seda väga huvipakkuvaks teoseks. Seni on teada, et veel üks senaator, Andy Thompson on pühalehokijelise raamatu lõpuni läbi lugenud.

REE Göteborgi üldkogu peakoosolekul valitud juhatus ja rev., komisjoni liikmed: esireas juhatus - G. Tomander, E. Lilleste, E. Aibast, Tamara Põldre ja A. Moor. Seisavad vasakult: A. Uukareda ja E. Normann (juht. asemikud) ja E. Tarjus ja J. Adila (rev.-komisj. liikmed). Pildilt puudub kolmas rev. komisj. liige Heino Riomar (EPL-foto Kopler).

Esinduse Göteborgi üldkogu tegevusest

GÖTEBORG (EPL) - REE Göteborgi Üldkogu pidas 8. aprillil Göteborgi Eesti Majas (Eesti Selti ruumides) oma aasta-peakoosoleku, kus kinnitati m.a. aruanded, võeti heakskiiduga teatavaks k.a. eelarve ja tegevuskava, aruteldi Esinduse majandusküsimusi ja valiti juhatus ja rev.-komisjon.

Koosolekut juhatas Jaan Savioja, protokolliis Erich Normann.

Koosolekul esines hästi ettevalmistatud ettekandega "Relvastus ja Euroopa julgeolek" Jüri Adila, kes vaatles lähemalt relvastuse võidujooksu, relvastuse kulusid, punaarmee relvastust, NATO ja Varssavi-paketi sõjajõudude suhtelist vahetorda, N. Liidu lääne-poliitikat, Ameerika osadust Euroopas, NATO kava Euroopa kaitsemisel, Julgeoleku konverentsi ja tutvustas lõpuks resolutsiooniga, mis koostati Lüneburgis s.a. 25. märtsil Balti Selti (Saksamaal) ja eestlaste, lätlaste ja leedulaste ülemaailmsete organisatsioonide esindajate poolt ning saadeti Saksa Liiduvabariigi valitusele seoses Euroopa Julgeoleku ja Koostöö konverentsiga.

Möödunud aasta tegevusaruande esitas üldkogu esimees Elmar Aibast ja majandusaruande tasakaalus 1.387,- laekur Tamara Põldre. Rev.-komisjoni protokollis luges ette Jüri Adila.

Laekuri poolt esitati 1973. a. eelarve tasakaalus 1.400,-. Tegevuskavas, mille esitas üldkogu

sekretär Arvi Moor, on rõhk asetatud kultuurilisele tegevusele, kujuvuse suurema üritusena on ette nähtud kirjaniike Arvo Mägi ja Valev Uibopuu juubelisünnipäevi tähistav kirjandusõhtu k.a. oktoobris. M.h. on tegevuskavas ette nähtud ka üks mõtetähtsust ühtlasele mõnel aktuaalsel teemal.

Majandusküsimuste arutluses oli lähtekohaks Esinduse majanduslik olukord. Koosolek otsustas, et üldkogu juhatus ja Göteborgis elunevad Esinduskogu majanduskomisjoni liikmed (neid on kolm) töötaksid üheksa kuu vältel sobivama mooduse toetuste hankimiseks Göteborgi piirkonnas, kujuvuse lähtuda toetuskaartide-süsteemi rakendamiseks.

Üldkogu juhatus valiti tagasi endises koosseisus: Elmar Aibast, Evald Lilleste, Arvi Moor, Tamara Põldre ja Gustav Tomander. Juhatus asemeiks valiti Erich Normann ja Albert Uukareda. Rev.-komisjoni valiti Jüri Adila, Heino Riomar ja Eero Tarjus, asemikeks O. Kopler ja Heino Rohtla.

Kuremäe klooster meelitas turiste

Kuremäe nunnaklooster Virumaal (nüüd: Kohtla-Järve rajoonis) on ainus klooster Eestis, sest Petseri klooster asub nüüd Vene NSV (Pihk-va oblasti) territooriumil. Brõshüüris "Kohtla-Järve linn ja rajoon" üteldakse: "Üks sagedamini külastatavaid paiku Kohtla-Järve rajoonis on Kuremäe. Kaunil sel viisil peatub seal kümneid autot. Tõustakse Kuremäe 92 meetri kõrgusele kõrgendikule, millelt avaneb kaunis vaade igasse ilma. Põhja pool kerkivad taevastarve tuhamägede ja terrikoonide siik-saak, läänes ja lõunas vahelduvad heinamaad tumeade kuusikutukka deega, aga idakaars sinetab kauge silmapilni ühtlane metsadesamet, mille vahel helgib üksik järvesilm — Kõnu järv. Ots Kuremäe harjal asub Kuremäe nunnaklooster, mis rajati möödunud sajandi lõpul.

Kloostri vaatamisväärsustest püsi- vad ikka veel kloostriüel asuv Ju- malaema kirik, veidi kloostrist eemal asuv vürst Sergei Shakhovskoi (kloostri rajaja) maja-kirik (kuhu kuberner ja ta naine on maetud), püha allik ja püha tamm (ümber- mää üle 4 meetri, kõrgus 26,5 meet- rit ja vanus umbes 1000 aastat) ning kloostrikalmistu, kus asub kalmistu kirik.

Kui palju kloostris leidub veel nunn, ei öelda. Kirjutatakse ainult: "Kloostri elanike arv kipub vähenema. Isiklike koosseisu arvulist kas- vu võis täheldada sõjajärgsel aastal. Ja peamiselt nende inimeste ar- ve, kelle normaalse elu olid sõda ja selle tagajärjed segi paisanud. Abso- luutselt enamuse kloostril elanikest moodustavad elatunud inimesed. Kuid on ka noori." Kloostri ülemaks ehk abiksiks olevat ema Angelina. Nunnad jaotatavad nende ka, kloostr- is viibimise aja, religioossete veen- dumuste ja muude kaalutluste järgi viide kategooriasse.

Kui populaarne on Kuremäe kloo- ster, seda näitab seletus brõshüüris: "Kaunis loodus ja kõrgendikult ava- nevad sinendavad kaugused meelita- vad Kuremäele arvukalt külalisi. Igal päikesepaistelisel pühapäeval peatub seal keskmiselt üle 1000 in- mese meie ja naaberriikide mit- mesugustest rajoonidest. Sageli sõi- dab sinna ekskursioone ka tööpäevil. Ent külastajate tähelepanu ei kõida ainult looduse ilu. Peagu kõrgendiku tipul asub Kuremäe (Pühitsa) nun- naklooster, ainuke sellelaadne meie vabariigis. Külalistajale on peagu alati vaba sissepääs kloostril territoori- umile ja kalmistule. Enamik ekskur- sante kasutabki seda kloostril elanike külalislahkust, et rahuldada oma uu- dishimu. Vaadates kloostril ehitisi ja kirikuid, kuulatakse religioosset väljameeldist ja legendet. Need välja- meeldised Kuremäest on levinud kaugele väljapoole kloostrit."

Näiteks: "1963. aastal sõitis Kure- mäele "püha vett" saama keegi I. Ka- balevskaja Volgogradist. Ta ei pöö- runud arsti poole, vaid pani kõik lootused Kuremäe allikale "püha" veele. Ent selle veega ravimine ei andnud positiivset tulemust. Vastu- pidi, naise tervis halvenes märgatav- valt ning Gablevskaja toimetati ras- kes seisundis Kuremäe haiglasse."

Sellise seletusega tahetakse muud- gi kloostril allikavee kasutajaid ära hirmutada.

Aastal 1920 püstitati kloostril kalmi- stule Judenitshi hukkunud sõdurile mälestusmärg. Töö mälestusmärk säilitati seal veel nüüdki.

Kloostri vaimulike halvustamiseks jutustatakse: "1949. aastal töötas Kure- mäe kloostris preestrina arhimandriit Alpi. Suure Isaamaasja ajal oli see jumalalane Tuulas, kus ta ju- hatas kirikutegelaste kontrollrevol- sioonilist gruppi, külvates usklikke he- kel paanikat, üllistas fashistlikku rez- himi ja levitas laimu Nõukogude Liidu kohta. Pärast teenitud karistu- se kandmist tuli ta tagasi Kuremäe kloostrisse oma patte "andeks palu- ma". Kuremäe klooster on tänaseni jäänud meie ühiskonnale kahjulike vaadete, veendumuste ja traditsiooni- de levitamise paigaks."

Brõshüüris "Kuremäe klooster" kuta- detakse, et kloostris keeldutavat tõe- st tänapäeva (s.t. kommunisliku) ühiskonna heaks. Üldse olevat "kita- rinallus ja individualism valitse- vaks ideoloogiks Kuremäe kloostris". Peamise sisetuleku moodusta- vat annetused, Kloostris korraldada-

vat ka pidulikke jumalateenistusi, kus laulab kloostril koor. Kloostril olevat nüüdki veel oma pagaritöötu- ba, saun ja kloostril kingsepatöökoda (kloostrisiseeks teenindamiseks). Nunnade põhitööd on leib: 3 tükki (400 grammi) päevas. Ka anta- vat neile kohupiima ja kala. Paastu- päeval (165 päeva aastas) antavat peale leiva veel keedetud kartuleid ja hapukurki. Või, suhkrut ja tee pi- datav nunnad ostma ise, samuti küt- tepuud.

Kuremäe kloostris oli kõigi usupi- hade hulgas erilisel kohal nn. Kure- mäe päev, mida pühitsiti 28. augus- til. See traditsioon jätkuvat. Üteldak- se: "Sel päeval voolab kloostrisse kokku palju usklikke. Seal leiavad aset pidulikud palvused ja rituaalid. Sõidavad kohale kõrged kirikuametni- kud."

Kuremäe kuuluvat nüüd põlevkivi- basseini territooriumile. Ots Kure- mäe lähedale rajatavat praegu maali- ma suurimat põlevkivi tootmist ette- võtet — kaevandust nr. 9. (VES).

Seekordsel numbriloterii loomisil televisioonis mängis "Fortuuna" rolli popu- laarne meeleolulaulja Thore Skogman, kes oma tavalises stiilis tegi loomisest "loterii- ja lauluraamatu". Pidil Thore Skogman populaarse riigiloterii kontrol- lantide Kerstin Berndtsoni, Kerstin Sjödeni ja Björn Eckermaniga, kellest esi- mene esindab Penninglotterietit, teised kaks Handelsdepartementi.

Solzhenitsõni ja Jules Verne reisid Baltikumi

Mõne aasta eest ühendriiki- des loodud Balti Uurimiste Edendamise Ühing AABS on andnud välja kaks tisedat üle- vaatetost tema poolt korralda- tud teaduslike konverentside- balt probleemide tutvustami- seks ning avaldanud 1970. a. ala- sesse teemaga ilmunud kirjaliku ajakirja "Journal of Baltic studies", mille III köite teine vihik ilmus m.a. Ajakirja ümber on koondunud rida eesti, läti ja lee- du õpetlasi Ühendriikides ja Ka- nadas, et tutvustada vastastikkü- üksteisele, kuid laiemas ulatuses inglise keelt kõnelevale maali- male Balti riike, nende vanemat kuit ja uuemast ajaloost, ühis- kondlike olude, keeli ja kirjan- gust, õiguslikku seisundit jne.

"Journal of Baltic Studies" viimane number käsitleb New Yorgi Linna Kolledži professori Stanley Page'i artiklit "Lenin ja talupoegade "bolševism" Lenin ja talupoegade "bolševism" Lätis 1903–1915" sealse- maameeste olukorda enne Vene revolutsiooni. Autor püüab leida põhjendusi läti maameeste ja väikemaapidajate teatud poole- hoiule Lenini põli- umajanduslike kavade suhtes, kuna maa oli balti parunite käes, kes omasid Lätis aastasa- dasid suuri privileege, nagu see oli Eestigi pinnal.

Ka ajakirja järgmine artikkel on pühendatud Lätile. Briti Ko- vinski ülikooli õppejõud Eizens Leimanis annab siin ülevaate Riia Polütehnilise Instituudi osast teaduse arengust, autor märgib, et selle õppeasutuse on lätlaste kõrval lõpetanud ka mit- med eestlased, kes hiljem olid juhtival kohtadel oma maades.

Väljaandes on kaks pikemat kirjalikku uurimust. Peal- kirjalik all "Aleksander Solzheni- tson ja balti rahvad" analüüsib Wiconsini ülikooli õppejõud Anatole Litvaki kuulsat vene kir- janiku teoste põhjal tema kokku- püüetud eestlaste, lätlaste ja lee- dulaste, selgitades millistena Solzhenitsõn neid portreteerib. Uurimus on huvitav ning näitab, et Solzhenitsõn on oma romaani- des tõstnud esile baltlaste eripa- raseid iseloomujooni, kuid ka väga tunduliku sülega liitunud neid ühtaegu suure õnnetusse

inimmassi Nõukogude orjalaag- reis, kust pärinevadki kirjaniku kokkupuudet baltlastega. S. on teatavasti külastanud Balti riike sõjaväelaseks 1945 ning hiljem mitmel suvel, reisisid oma pere- konnaga Nõukogude Liidus. Kuekümendal aastal arutleti Riias Solzhenitsõni töid, kus ta- le ette heideti, et ta olevat käsi- lenud baltlasti oma loomingus lii- ga ülistavalt.

Solzhenitsõn rõhutab oma ro- maanides eestlaste ühtehoidu, koostööd ja abivalmidust, kirjel- dades neid inimestena, keda võib usaldada, kusujuures eestla- sed omakorda on ülimalt ette- vaatlikud suhtlemises venelase- ga. Kirjanik ütleb, et baltlased on ka vangilaagris säilitanud oma identuse, oma rahvusliku karakteri ja sidemed omavahel, mis on neile energiaallikaks. Seajuur on nad siiski tolerant- sed oma venelastest kaasvange- lde suhtes, sest saatus on ühine.

Teises kirjalikus artiklis "Üks Baltikumi prantslasest vaatleja" analüüsib Lehigh üli- kooli õppejõud Biruta Cap Jules Verne'i 1904. a. ilmunud roma- ni "Liivimaa tragöödia". Raam- mat kajastab Verne'i huvi põ- hjjala ja slaavi maailma vastu, mis tolleaja prantslastele oli tundmatu maailm. Verne teo- tas reisi põhjalasse ja Baltikumi 1881. a. suvel, Aleksander III va- lilemissaja alguses, mil Balti provintides käis kõva venesta- mine. Balti sakslased olid sun- nitud loobuma oma 700 aastat kestnud eesbistumist ning vastu tahtmist alistama Vene ülem- võimule.

Biruta Capi arvates on just too võimuvõitlus balti parunite ja Vene tsari vahel fastsineerunud Jules Verne'i looma "Liivimaa tragöödiat". Romaani tegevus toimub ühe slaavi professori pe- rekonnas Riias, kuid teoses lei- du ka ühiskondlike kirjeldu- Louna-Eestist ja eestlastest. Avapeatükis "Piir ületatud" an- takse lugejale andmeid Liivi- maa geograafia, maastiku, klii- ma, flora ja fauna kohta, kirjel- dades Peipsi ja lõuna-eestlaste suure jäämõnku ajal. Rööbiti sellega areneb psühholoogiline draama professor Niclet' pere- konnas. Verne teeb vahet eest-

laste ja lätlaste kui rahvuste va- hel ning märgib eestlaste kohta, et nemad on Eestimaa tõelised asukad, kes võlvavad oma "aari- a" keelega. Lätlasti peab ta slaavlasteks.

Artikli autor Cap nendib, et Verne'i "Liivimaa tragöödia" näib tänapäeva lugejale ajaloo- lise-müstilise romaania, milles on üllatavalt rohkesti täpsed andmestikku mitte ainult ajaloo, vaid ka 19. sajandi lõpu institut- sioonide ja eluviiside kohta, eriti Riias. Verne'i fantastiliste ro- maanide kõrval on "Liivimaa tragöödia" vähe tuntud, maailm- tunneb rohkem ta tulevikuro- kaane. Seepärast on Capi uurim- mus huvitav.

"Journal of Baltic studies" number toob veel terve rea arv- vustusi Baltikumi käsitelate teoste kohta, samuti bibliograa- fia hiljutistest publikatsioonid- dest Balti maade ajaloo. (VES/M.J.)

"Käed üles" õpetajale

CHICAGO (VES) — Milwau- kees skandinaavia päritoluga ameeriklaste kogudust teeniv eesti õpetaja Julius Juhkentali jutustas Chicago Pauluse kogu- duses perekonnasõhtul, et alles hiljuti tuli tema koduses üks mustanahaline, kes esitas end baptisti koguduse tegelasena. Niipea kui õpetaja oli ta sisse lasknud, haaras ta taskust re- volvri ja nõudis majas oleva raha väljaandmist.

Röövlei sundis õpetajat, kes kõndis tema ees käed üleva- l, välja andma perekonna väärt- sused kui ka isikliku ja kogudu- se raha.

Kuna koguduse piirkonnas skandinaavlastel on oma kodu- det lühemaks kasvanud kurite- geuse ja juurde tulnud uute elan- like tõttu, siis tuleb õp. Juhken- tali koguduses nüüd korjandu- sesummad igal kord poliitilise- seadusega toimetada panka.

Hillar Loor

Noorte üritus huvitav

Arvustus võitis huviga vastu Stockholm muusikagümnaasii- mi õpilaste ja õpetajate nn. mul- timediatheose, mis esitatis Skeppsholmeni kirikus orkestri- ga, deklameerijatega, instru- mentaalsoloodega, kooridega, tantsuliste liikumistega ja elek- troniilise muusikaga.

Dagens Nyheter tõstab sel- le juures esile kooli eestlastest õpilast Hillar Loori, kes kogu ürituse idee lanseeris ja kes hoia- dis kogu etenduse ohjad oma käes tehnilises osas, samal ajal olles üks muusika kaasloojaid, m.h. just suggestiivsete bal- letistseemide muusika osas. "Selle elektrooniilise muusika dünaa- miine ülesehitus ja mitmetahu- line kõla võis konkureerida pa- luga, mida olid kuulnud viim- mastel aastatel sellel alal". Üldes arvustaja Marcus Bolde- mann, kes on mitmekülgse üri- tusega üllatalt rahul.

● Sydneys Australias kilhus Maie Eda Haak Gordon Woodwar- diga.

Välisministeeriumi pilt Ameerika välissuhetest

WASHINGTON (VES) – Ameerika Ühendriikide välisministeeriumi suurest informatsioonikonverentsist Washingtonis ajakirjanduse, raadio ja TV esindajatele üle maa võitis osa ka New Yorgi eesti ajalehe Vaba Eesti Sõna esindaja kogunenud poolehoidjate kolleegi hulgas, kelle märkmed siinkohal edasi anname.

Pärast lühikest tervistussõnavõttu J. Richardsonit alustati ettekannetega. Esimesena informeeris USA välispoliitika aluseist J. J. Sisco, välisministri abi Lähis-Ida ja Lõuna-Aasia alal, käsitledes USA poliitikat Lähis-Idas.

J. Sisko poolt esitatust selgus, et Washingtoni arvates ei suuda praegu ükski uus ettepanek likvideerida Israeli ja Araabia maade vahelist konfliktit. Niikaua kui kumbki pool ei nõustu istuma ühise laua taha, ei saa loota konfliktis lahendamist. Vaatamata sellele arvab J. Sisco, et olukord Lähis-Idas on viimasel ajal siiski paranenud. Seda tõendab fakt, et Suessi kanalil piirkonnas püsib vaherahu, Libanoni ja Jordani ning Israeli piiridel pole esinenud tõsiselt kokkupõrkeid. N. Vene punaarmee ja vene spetsialistide lahkumise Egiptusest on tuntavalt vähenenud N. Vene mõju Lähis-Idas. Kuigi poolte vahel praegu ei toimu läbirääkimisi, lubab "status quo" loota, et lõpuks konfliktis leitakse väljapääs olukorrast.

Mis puutub USA suhetesse Israeliga, siis need on erilaadised, märkis J. Sisco. USA teotab Israeli ja jätkab toetamist ka edaspidi, pooldades Israeli territoriumi puutumatust. Samal ajal aga jätkuvad ka sõbralikud suhted Araabia maadega. Araablased nõuavad Israelielt vallutatud territooriumi tagasandmist. Israeli seisukoht on, et rahuleping peab kaasa tooma niisuguseid territoriaalseid muudatusi, mis kindlustavad Israeli piiride ohutuse. See on probleem, millele ei näi leitudvat praegu lahendust. Ent läbirääkimisteks on tee lahti ja samm-sammult lähenetakse lõppsihtsini, esmapoole sellele, et Suessi kanal avataks järele. Kasutamiseni üldse ei ole mandril kui ka ookeanide põhjas.

Suhted Araabia maadega leidsid kasitamist ka S. Weintraubi (deputy assistant secretary of State) ettekandes rahanduslike ja kaubanduslike probleemide alal, millelised küsimusi käsitles ka Saadik K. Bush, kes teatavasti oli Berliini volikorpse autot. Nende poolt juhtiti tähelepanu USA huvidel Araabia maades (eriti Saudi-Araabia ja Kuwait), kuhu on kogunenud kümned miljardid dollareid oli eest. Need miljardid dollarid, mis sealt paljasti Euroopa rahandusruule vahetamiseks saksa markade, frankide ja kulla vastu, põhjustasid kaks korda dollari devalvatsiooni. Selle olukorra peavad USA välisja rahanduspoliitika juhid tõsiselt arvestama. On ju seega päris mõistetu, et USA kõneleb oma sõprusest Araabiastega, kuigi kogu probleemid ei ole Washingtonis veel jõutud otsusteni.

Arusaadavalt tuli konverentsil kõne alla ka 9-miljariline väliskaubanduse defitsiit, mille üheks tulemuseks oli m. a. ka see, et liialt palju USA kaup ja seisma välismaale.

Samuti oli kõne all kaubandus N. Venega, millele asetatakse lootsi ja mida loodetakse suurenevast. Kas need lootsed täituvad, on suur küsimus.

Ettekannetest kaustas tahe vahekorde süvendamiseks Venega, mis oli aga siiski ürgalt põhjendatult mililised põhjendatult minnevikuga ja N. Vene erinevustega, mis ei ole muudetavad.

N. Vene taotleb teatavasti nende riikide hulka pääsemist

USA vahekorde nimestikus, kes on arvestatud soodustanud kaubavahetusega riikide hulka, mis võimaldab kaupade sisseveo tollides teatavaid kergendusi. Takistus selleks olid ka Vene väljarännu maksud. Ajakirjanike poolt selles asjas esitatud küsimustele vastas Saadik Bush, et juutide emigratsioon Venest suureneb ja väljarännu maksu pole enam võetud. N. Vene on selles probleemis näidanud paendikkust, kuigi Vene seadus, mis harduse eest määras maksuvõtmise väljarännul, on maksev. Saadik Bush märkis, et USA taotleb siin selle maksu ärajätmist kõikide Venest väljarändajate kohta. Tä lisas ka, et liigse surve avaldamine Venelaste küsimuses võib välja kutsuda Venemaa rahvastest antsimatismi.

Konverentsil leidsid käsitamist vahekorrad Ladina-Ameerika maadega, milles ettekandega esines J. H. Grimmas. USA osast Aafrika maades kõneles C. Ross ja vahekordest Ida- ja Lääne-Euroopas W. J. Stoessel. Viimasest on huvitatv märkida Helsingis toimuva julgeolekukoostöö eelkonverentsi osas ja Euroopa julgeoleku küsimusi üldse, et W. J. Stoessel toonitas, et Euroopa julgeoleku probleemides on peale relvastusküsimuste ooluline Washingtoni seisukoht, mis nõuab piiride ületamiseks N. Vene osas senisest palju vabamat poliitikat. Peab olema võimalik vastastikune idee de vahetamine, vaba sõna ning mõtte liikumine üle piiride ning rahvaste palju vabam idaga läbikäimine jne. Näis, et konverentsi Helsingis lootsi ei asetata.

Vahekordest N. Venega näib Washingtoni seisukohtades valitsevat optimismi. Kahjuks ei võimaldunud informatsioon teha järeldusi, millele see optimism on rajatud. Ajakirjanike omava-

hellaist kõnelustist selgus, et leidub väheheid, kes usuvad vahekorde paranemisse N. Venega sealse rezhimi muutumise alusel.

Kõne all olid ka vahekorrad Kuubaga, mille juures avaldati seisukoht, et ka need võetakse revideerimisele. Samuti kõneldi vahekordest Rootsis, mis tingitud teadaolevalt Rootsi peaminister O. Palme solvavast käitumisest. Avaldati lootsi, et needikl saadakse edaspidi korraldada normaalsele roobastele.

Päev läbi kestnud konverentsi päevakorras oli ka välisminister W. Rogersi esinemine, mis jäi aga ära tema haiguse tõttu. Kuid sama päeva õhtul välisministeeriumis ministri poolt korraldatud vastuvõtul ilmus W. Rogersi ajakirjanikepere hulka, vestes seal tubli tunni.

Malepartii kuulsusega

TORONTO (EPL) – Torontos viibis ärireisil Euroopa edukamaid ärimehi Jim Slater, keda hiljuti ajakiri "Time" tutvustas kui "noort Euroopa ärigeenust".

Slater finantseeris teatavasti hiljutist Islandis toimunud maailmameistrivõistlust malces, pannes välja auhinnaks 135.000 dollarit ja garanteerides võistlust majanduslikult.

38-aastane Slater on ka ise eilimaletaja. Kanadas kohtas ta malematšis eesti maletaja Nikolai Küttisega. Kaks ja pool tundi kestnud partii lõppes viigil.

"Piiga rannateel" laulupeo-näidend Pinna-stuudiolt

Nagu lehe veergudel teatatud on Pinna stuudio tegevuses teatrihooaja viimase lavastusega. Selleks on Rae Piiri näidend "Piiga rannateel", mis etendatakse laulupeo nädalal, kuujuures esietendus toimub Sõdra Teatris teisipäeval 29. mail ja kordusendus pühapäeval 3. juunil samas teatris. Kuna Pinna stuudio seokord üldse ringreisile ei lähe, toimub pühapäevane kordusendus keskpäeval, et anda laulupeoliste väljapool Stockholmis võimalus endust jälgida ja siiski sobival ajal koju jõuda.

Saame seokord lugejale paljastada pseudonüüm Rae Piiri taga peituvat näidendi autori, kolleksi osutus Vancouveris elutsev Raissa Kõvamees, kes juba Eestis kirjanduslikul põlvil tegeles ja kirjanduse viljelemist Kanadas on jatkanud. Kirjaniku enese lapse, ja nooruspõlv on möödunud Muhu saarel, milline miljö on jäänud unustamatuks ja mille juurde ta kõigis oma kuues paguluses ilmunud romaanis tagasi pöördub. Eriti intuitsioonit kirjeldatah ta kodusaare ümbrust ja inimesi oma enamtuntud romaanis. Orto kirjastusel ilmunud "Kahe väina vahel". Hellaad mälestused kodusaarest on kindlasti inspireerinud kirjutama ka näidendit "Piiga rannateel", mille peategelased just pärinevad ühest eesti saarest ja kelle elukäigu arengut saame laval jälgida.

Näidend Stockholmis aktuaalses näidendi märgilavast kaasa vana kooli Rõõmna Just R. Kallumäe ja tema truu kaasana Karin Holm. Nende tähtsitudat, rannapiigat Neidit, kehastab Siiri Kriisa. Varem kavatsatud peategelane, Kristiina Aunver, on

Näidendi autor Rae Piiri (alias Raissa Kõvamees).

arsti soovitusel terviselisel põhjustel osatäitmisest seokord pidanud loobuma. Eelnimetatud näitlejate kõrval näeme veel lastastajit Signe Pinnat, Maria Erobergi, Helvi Kinnat, Leol Troppi, Aleksander Pihti, Uno Tõnissood ja noori Piret Holmi ja Kristjan Pennot. Muusikaseade on Helga Andreast.

Kontsertjumalateenistusel Hägersteni Uppenbarelse kirikus esines ühe solistina komminister Artur Kõdar, kes on bassbariton meeldiva tämbriga (vasakul) ja viiulikunstnik Alfred Pisku (paremal). Keskel organist Håkan Angser. Rahvast oli palju ja kollekt läks Joh. Köpu nimelisele kapitalile. (EPL-foto Lepper)

Refleksioone

KAS ROOTSIS oleks ettekujuvatav, et kogu töötajaskond loobuks oma vabast laupäevast ja töötaks tasuta nagu harilikul tööpäeval riigikassa heaks?

Muidugi on see siin ettekujuvatav, kuna sellise idee toostamine nõuab siiski survet ja kartust, et töölt ärajäämise puhul võivad tulla ebameeldivused. Sellepärast on "vabatahtlik töö" ainult loomulik totalitaarsetes ühiskondades. Näit. N. Liidus, kus kasutati Lenini 103-aasta sünnipäeva "kommunistliku laupäevaku" korradamiseks, mis tähendas seda, et kogu hiljegrigi tööstamisaparaat töötas nagu tavapäraselt ja selliselt, et töötajad ei saanud mingit tasuta.

Laupäevak, leitudud ja välja kuulutatud kõikvõimsa partei poolt, pidi ju olema ideeline. Ja kes julgeb olla mitteideeline nõukogude totalitaarsetes ühiskonnas? Nagu seda väljendatakse, rühmab inimese "iseenele" (ja sureb varakult väljakurnatuna, nagu kapitalistlikus maailmas), mis tähendab riigimajandusele summade andmist ka mõningateks sammudeks ühiskonna enda huvides olukorras, kus sõjaline sektor neelab suure osa rahvuslikust sissetulekust.

Kommunistlikes maades on talgud ja laupäevakud käinud aastakümneid. Sellepõhjust ei ole töötajad ligilähedalt saavutanud läänelisele "kapitalistlikul" maailma elatustaset, kuigi riik nõuab suuremat eneseohverdumist kui kapitalist kunagi.

KAMBODZHA ASJAD kujunevad ilmselt lähemaks sõdamasjaks Rootsile, kui tõigenda-ka Kambodza Pekingis asuva eksilvalitsuse justiisministri viibimist Stockholmis peaminister Palme kõrval maidemonstratsioonil oleli. Maletavasti algas Vietnamil "drive" Hanoi Moskva-saadikuga demonstratsioonil koosmarssimisega.

Vietnamis sõlmiti aga rahu ja kuigi "vabastamine" seal ei ole lõpule viidud on aeg otsida uusi kaugeid tähelepanuobjekte. Lähedased teatavasti ei ole sobivad, kuigi maionkõigis olid kaasas ka Eesti ja Läti lipud, siis nende maade probleemid ei kuulunud kuidagi viisi rongkäigu tipp-probleemide hulka, sest need maad on ju "vabastatud" sellest stiilis, mis praegu on moes. Vabastatud vabadusest.

Kui nüüd maidemonstratsioonid olid lahutatud sõtsiaaldemokraatlikuks ja kommunistlikuks, siis torkas silma, et valitkuse silmatera, FNL-grupid, olid valinud oma demonstratsioonipaigaks kommunistliku poole, kuigi selle esimese ja pa-lijud tegelased kuuluvad valitsus-

serakonda. Sellele värsvinäitamisele lisandus tõsiasti, et kommunistide mitting kippsuurem olema kui valitsuserakonnal. Pikapeale hakkab käite maksma reservatsioonideta kommunistlike elementide toetamine nn. vabastusliikumistes.

ROOTSI VAHEKORRAD Ühendriikidega on viimasel päeval jälle olnud päevakorras. USA välisminister ütles ühel senati-aruandemisel, et "Rootsi valitsuse liikmed näivad ilmselt meelega end pingutavat solvavaks kriitikaks USA vastu" ja leidis, et see on ebado- glane. Kui Hanoi väed Kambodza pealinna tsiviliseeritud-konda tapavad rakettirünnakute- ga, siis ei pea Rootsi tarvilikkus protesteerida. Kui aga USA pommitab Hanoi ja siissivage- sid, siis protesteeritakse.

Kuna Rootsis on valimisvõit- luses käimas, siis tuli vastus kü- resti ja ülemelikuult juigelt: nii peaminister kui ka välisminister rõhutasid, et Rootsil ei ole vöi- malik valkida, kui küsimuses on printsipiil, mis rootsi rahvale on olulised ja nimelt solidariteet in- dohina rahvastega. Rootsi ei laskvat oma välispoliitikat juhti- da väljapoolt.

Pärast seda deklaratsiooni vä- lisminister tundis murel, kuidas Rootsi neutraaliteediga läheks kui välispoliitikat mõjustaksid moderaadid. Ilmselt tundis ta kartust, et Bohman lepiks ära USA-ga ja nii rikuks neutraalitee- ti. Omaal ajal kõrvaldati tookord- se hõgermi liider Hjalmarson Rootsi UNO-delegatsioonist, kuna ta olevat ohtlik neutraalitee- dile oma Moskva-diktatuuri kri- tiseerivate avaldustega.

Siit jälle mulje, et neutraaliteeti ohustab kõige rohkem see, kui see leiab rõhutamist ka ida suu- nas. Rootsi neutraaliteet hakkab üha rohkem sarnanema Soome idakallakuga neutraaliteedile.

KJ

Eksamid

Stockholmi ülikooli humanist-liku fakulteedi lõpetas fil.kand. astmaga Peeter Taska Sollentun- nast.

Stockholmi ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna lõpetas fil.kand. astmaga Peter Kandim- man Nackast.

Lundi ülikooli meditsiinilise fakulteedi lõpetas med.lic. ast- mtega arstina Margus Mägi Lund- dist.

Syracuse ülikooli New Yorgi osariigis USA-s lõpetas BA kraa- digi prantuse keele alal cum laude Virgo Ann Lorents.

Leinateated

Mineolas New Yorgi osariigis
suri 24. aprillil Martha Voore-
maa, sünd. 1. märtsil 1889.

Lyndhurstis, New Jersey osa-
riigis, suri 18. aprillil Leili Pokk,
sünd. 4. veebruaril 1925 Põltsa-
maal.

Bridgeptonis, New Jersey osa-
riigis, suri 21. aprillil August L.
Elmi, sünd. 21. aprillil 1903 Viru-
maal.

Raske haiguse järele lahku-
nud kallist isa

Jaan Rohokots'i

Sünd. 16/4 1887 Paatsalus
Surn. 8/4 1973 Lihulas

leinab

TÜTAR ABIKAASAGA
Rootsis

Armast abikaasat, isa ja va-
naisa

Erich Pops'i

Sünd. 12. 6. 1904 Jäärjas
Surn. 3. 5. 1973 Solnas

mälestavad sügavas leinas

ELLA

ADO ja ANNA-LILL
TÖNIS ja KERSTIN
LAPSELAPSED
SUGULASED EESTIS

Matusetalitus toimub esma-
späeval, 14. mail kl. 13.30 Sol-
na kirikus.

Kodumaal surnud armsad
vanemad

Leena Lokotar

N-na Lass

Sünd. 3.7.1893
Surn. 1.5.1973

Johannes Lokotar

Sünd. 30.11.1884
Surn. 10.10.1955

Mälestavad

RAUL ABIKAASAGA

ENDLA ja HELJO

Kodumaal

Kohaliku elu

EKSKILTUNA

Bussisõit lantulpeole

Ekskiltuna eesti pensionäride
ühing korraldab laupäeval, 2.
juunil ühise bussisõidu Stock-
holmi lantulpeole. Sõidust hui-
tatuid palume lähema infor-
matsiooni saamiseks pöörduda
pr. J. Poppi poole reedel 11.
laup. 12 ja pühapäeval 13 mail
kl. 18–20 telefonil 11 21 78.

HALMSTAD

Bussisõit lantulpeole

Ühissõidule bussiga Stock-
holmi lantulpeole on veel väi-
malik registreerida kuni 15.
mail Linda Vanauusle tel.
035/12 75 18.

STOCKHOLM

Samaritiide aastakoosolek

E.P.R. Samaritiide Sõprade
Ringi aastakoosolek toimub
pühapäeval, 13. mail kell 13 Ees-
ti Majas, Wallingatan 34.
Päevakorras: aruanded, vali-
mised, koosolekul algatatud
küsimused ja ettekannet Paula
Alloet: muljeid eestlaste abista-
mistegevusest USA-s ja Kana-
das.

STOCKHOLM

Ettevõtjate Ühingu peakoosolek
Eesti Ettevõtjate Ühingu Root-
sis peakoosolek toimub Eesti
Majas, Wallingatan 34 reedel,
11. mail kl. 18. Päevakorras koo-
soleku rakendamine, aruanded,
tegevuskava, eelarve, valimised
põhikirja järele, kohal algatatud
küsimused. Pärast esitab Svens-
ka Företagars Riksförbundi
ombudsman Lennart Jensen-
Urdat ettekande Valter Amani u-
rimumest töötajate ja töövõtja
vahelkorde kohta, mis on alu-
seks vastavale seaduseelnõule
ja milline võib tulevikus tuua
mitmesuguseid raskusi töötan-
dajale. Koosolekule järgneb koos-
viimine õhtusöögiga. Nii ette-
kandele kui ka õhtusöögile on ka
asjast huvitatud mitteliikmed
teretulnud.

STOCKHOLM

Kevadpäev Veskijärvel

Laupäeval 12. mail toimub
gaidide-skautide lipkondade,
Eesti Komitee Noortetöö ja
Vabaduhinguga Veskijärve
ühiskorraldusena Noorte Kevad-
päev Veskijärvel.
Kavas on õppetegevuse loodu-
ses, võistlused ja rajad. Osavõt-
jatele tasuta bussisõit on korral-
datud üritust bussiga. Buss väl-
jub Centraljamaa juurest Kla-
rabergrändaduktenil laup. 12
mail kell 9.00 Tagasi jõutakse
umbes kell 17.30. Võllevad kaasa
võtta. Veskijärvel pakutakse
sooja jooki. Riitust vastavalt il-
mastikule.

Registreerida hiljemalt 9.
maiks kas oma lipkonna kaudu
või otse skautmaster Lembit
Klemmerile telefonil 716 49 45.
Sk. Klemmeri käest saab ka
lähemat informatsiooni Noorte
Kevadpäeva kohta. Teretule-
mast Veskijärvele!

STOCKHOLM

H. Laretei mälestussissemak-
sud

Hiljuti surma läbi lahkunud
Eesti Saadiku ja Ministri Hein-
rich Laretei enda varasemal kui
ka tema perekonna soovil on lah-
kunu mälestuse austamiseks
teostanud Japapanekute ase-
mel annetustena sissemak-
susi Kultuuri Koondeise pg.
5 75 88-6 ja Vabaduse Risti Ven-
dade koondeise pg. 85 05 90-1 tä-
naseeni alljärgnevad isikud ja
asutused:

Pr. Vilma Akel, kindralleit-
nant C. E. Almgren, pr. Germai-
ne Amtman, advokaat Torild
Backe, pr. Märta Bryckner, hr.
Tage Bågrström perekonnaga,
Eesti Ettevõtjate ühingu, EELK
Stockholmi Peapiiskoplik Kogu-
dus, pr. Evi Eichhorn, pr. Erna
Hunt, hr. ja pr. Jaan ja Kristiina
Ingel, Elmar Kandre perekond,
Kirjastus "Välis Eesti", dir.
Lembit Krüsa, perekond Kõrg-
ma, prof. Aino ja dr. Kaljo Kää-

rib perega, pr. ja hr. Märta ja
Ants Laretei, pr-d Leila ja Lydia
Leppik, pr. Maimu Leesi, dir.
Dimitri Matiesen abikaasaga,
cand.jur. Edgar Mutikas, pr.
Veera Poska-Grünthal, dr. Endel
ja pr. Inez Rumma, pr. Lisette
Steinman (sõbrad), pr. Annie
Stern, dr. Vladimir ja pr. Linda
Suursõot, Erik ja Lia von Sydow,
hr. Evald Tammert, Tennisklubi
SET, pr. Lii Tiid-Heribertson,
dir. August Tooming, hr. Johan
Toots, hr. Hain Truuberg, prof.
Armin ja pr. Lidia Tulse, hr.
Valev Uibopuu, pr. Marta War-
ma, pr. ja hr. Külla ja Eldur Vel-
iste, dr. Lennart Wirstrom, pr.
Alice Yth.

Nende panuste eest tänavad
siinkohal nii perekonda kui ka
Min. Heinrich Laretei mälestuse
astajaid lahke annetuse eest.
Eesti Kultuuri Koondeise
Vabaduse Risti Vennad

UPPSALA

Emadepäev

EELK Uppsala koguduse
emadepäeva jumalateenistus on
pühapäeval, 13. mail s.a. kell 16
Mikaali kirikus. Külalisõpetajana
jalustab praost theol. lic. Ri-
chard Koolmeister. Pärast ju-
malateenistust kell 17.30 on Mi-
kaeli kiriku kogudusemajas,
Timmermannsgatan 2 kogudu-
sehoid koguduseliikmetele ja
nende külalistele. Kogudusehoid-
tul esineb päevakohase kõnega
praost theol. lic. Richard Kool-
meister. Fil. mag. Richard Nor-
vell kõneleb reisimuljetest Gam-
bias (Lääne-Afrika) ja näitab fil-
mi. Kohvilaud.

Koguduse juhatus ja õpetaja
loodavad rohkearvulist osavõttu
sellest jumalateenistusest ja
järgnevat kogudusehoidust.

METSAKODU

Peakoosolek

Kogu Skautideühituste Kogu
Rootsis (Metsakodu) korraline
Peakoosolek toimub laupäeval,
12. mail 1973 algusega kell 13
Metsakodus.

Päevakorras: Koosoleku ava-
mine ja rakendamine. Kvoor-
ni kindlaksmääramine. Kogu-
ning Metsakodu tegevuse ja ma-
janduse aruannete kinnitamine.
"Siht 75" – Maailmalaister-
Metsakodus. Planeerimisai-
konna ettepanekute kinnitami-
ne. Uudisama küsimused. Tege-
vuskava. Eelarve, liik-
meku suuruse kinnitamine.
Valimised ja toimikondade moo-
dustamised. Kohalalgatatud
küsimused. Teretulnud on kõik
Kogu liikmed ja Uudisama osa-
tähend omanikud. Kaas tundi
enne Peakoosolekut toimub seni-
se juhatuses koosolek.

Ekskiltunas oli
pensionäride pidu

Ekskiltuna eesti pensionäride
ühingu kevadepidu 28. aprillil
kujunes rahvarohkeks ja mee-
leolukaks kogunemiseks. Liik-
meid koos kutusid külalistega
oli ilmunud kokku üle kol-
mekümne, kuhu kuulusid eran-
diti ka ühingu kõik aktiivsed
liikmed. Laulud olid rikkalikult
kaetud süüslustega ja publiku
isest võimise järele lervitas
ühingu esinaine pr. J. Popp sa-
bunuid soojade sõnadega. Lau-
di, tantsiti ja keskusteldi sõbra-
likkus meeleolus. Muusika eest
hooldisid härrad Neimann ja
Tamm.

Pääsesid
välja

Kodumaa okupatsiooni allika-
te teatel on Rootsit saanud küla-
stada Kusta Tammistu, Ameerika
Ühendriike Ludvig Pilmann ja
Lääne-Saksamaal Elise Pe-
daja.

Raudeesirde taga on Richard
Ehrlich ja Ene Unt saanud käia
Ida-Saksamaal.

TV Torsdag

TORSdag 10 MAJ

TELEVISION 1

Skol-TV:

8.30–8.50 Vi studerar fåglar. Färg. 2.
Flyttfåglar. Mellanstadiet.
9.00 Sju gissel. 7. Människan – sin
egen bödel. Gymnasiet.
9.20–9.35 Matematik åk 1. 4. Mät-
ningar 1. Lågstadiet.
9.45–10.05 Elvet förs vidare 2. Mel-
lanstadiet.
10.10–10.25 Teknik i vardagslivet åk
2. 4. Meknik. Lågstadiet.
10.35–10.55 I Norrland. 2. Bland renar
och samer. Mellanstadiet.
11.45–11.55 Liv i fara. Färg. Hur
stoppar man en blödding? Textat.
Skol-TV:

12.00–12.15 Matematik åk 1. 4. Mät-
ningar 1. Lågstadiet.
12.30–12.40 I vrid. Mellanstadiet.
12.45–13.05 Opinion och massmedia.
1. Vad skolan är. Gymnasiet.
15.30–16.50 Benny. Färg. 13. Bennys
födelsedag.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Barnjournalen – Bengt Fahl-
ström.

18.30 Saltomortal – västysk berät-
telse om en artistfamilj. Färg. 3. Be-
kymmer i Marseille.
I rollerna: Gustav Knuth, Hellmut
Lange, Horst Janson, Hans Jürgen
Baumer, Margitta Scherr, Gitty
Djama, Andreas Blum m fl.
19.30 Allsköns musik. Färg. Program-
värdar: Ulla-Britt Edberg och Sten
Andersson.

20.10 Med kameran som vapen. Färg.
Ar 1870 emigrerade dansken Jacob
A. Riis till New York. Han arbetade
där som kriminalreporter och blev
den förste som insåg att fotografier
var ett effektivt vapen i kampen att

avslöja omänskliga förhållanden.

21.00 Aktuellt med TV-nytt.

21.30 Väder.

21.35 Världen i fokus. Färg.
22.05 Dömd enligt paragraf 64. Färg.
Ur den engelska serien "Crime of
Passion", där handlingen är förlagd
till Frankrike. Serien bygger på en
paragraf i den franska strafflagen,
enligt vilken så kallade passions-
brotts döms mildare än i andra län-
der. 2. Målet mot Justine.
I rollerna: John Phillips, Daniel
Moynihan, Anthony Newlands,
Maxine Audley, John Romane, Celia
Bannerman.

22.55–23.00 TV-nytt, väder.

TORSdag 10 MAJ

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.

17.30 Den förtrollade karusellen.
Färg.
17.35 Måta krabbor, pilka forsk.
stampa orm och plocka musslor.
Färg. Ett par varma sommar dagar
på en ö.

18.00 Ialmarker – dokumentärfilm
av Gösta Tysk och Arne Johansson.
Färg.

18.30 Rollin' on the river. Färg. En
hjulångare kommer lastad med pop,
Kenny Rogers & The First Edition
samt kvällens gäst: José Feliciano.

18.50 Knuff – stora klasser, konkur-
rens, stress.
19.20–19.30 Regionalnytt.

19.30 Riksbildning.
19.30 Rapport med TV-nytt och vä-
der.

20.00 Krig och fred. Färg. 16. Två
möten.

I rollerna: Alan Dobie, Morag Hood,
Anthony Jacobs, Rupert Davies,
Faith Brook, Joanna David, Sylves-
ter Moran, David Swift m fl.

20.45 Liten botanisk lektion: Färg. Är
blomrabatten en relik? Sven Gréen
om olika typer av rabatter.

21.00 Insändaren.

21.30 Kvällsöppet. Gary Engman med
gäster.

22.10 TV-nytt, väder.

22.15 Sportnytt.

Mured

Alguks lk 1

kategoriserat tagasi – juhata-
se ja Tõrnaküla vahel valitse-
nud kõige tihedam koostöö. Ka-
vatsetav noortekonverents teo-
stut kotoobris ja selle korralda-
mise on noored võtnud ise oma
õlgadele.

Väliskomisjoni esimees J. Ka-
har andis ülevaate julgeoleku-
konverentsi eelbõdest Helsingis
ja rõhutas, et Balti Komitee on
Helsingis teinud head selgitu-
stöid. Ta märkis kahtlusega,
et samal ajal on eksilvalitsuse
tegevus kujunenud mitmeti häi-
rivateks keskkorralduslikele,
kes asukohamaades on vastava-
te valitsuse poolt saavatuna üldise
tunustuse, mis puudub
valitsusel.

RVN üldkoosolek võttis vastu
otsuse, milles mõistetakse huk-
ka R. Taagepera esinemine Tar-
tu-kolledzhis.

Peeti vajalikuks ajakohastada
keskkorralduslike nimekirja, mis ei
vasta enam nõuetele ja tehti ju-
hatusele ülesandeks ettepane-
kuid teha. Koosolekul soovitati
inglisekeelset nimetus "Estonia-
nian Central Council".

Kui esineb
surmajuhutum

Konsulteerige suurima usaldusega
matusebürood

Thure Söderquist

Begravnings &
Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1

116 48 STOCKHOLM

Tel. 44 80 07, 44 80 08

Eriala:

Eestikombelised
matusetalused

Ööpäevane valvekord

Tänavuses sotsiaaldemokraatide mairongkäigus oli ka "eesti seksioon" rahvuslipuga (EPL-foto Trummer)

Ons Kekkonen hajameelne? Soomlase kommentaarid

Ons Kekkonen hajameelne? küsib alljärgnevas Talvesõja ja selle eelnevaid poliitilisi sündmusi rekapitulcerivas ja kommenteerivas vaatluses üks Rootsis asuv soomlane, kes mõningal põhjusil kasutab vaid signatuuri V.V. Ta tulebalt meelde, et nüüd Talvesõja ajalugu ümber kirjutav president Kekkonen 13. märtsil 1940 Eduskunna väliskomisjoni koosolekul oli üks neist kolmest, kes häälitas rahutege- mises vastu ja ütles pärast häälitustulemuste selgumist halvustavalt: "Paasikivi- rahu..."

President Kekkonen pidas hil- juti, nagu üldiselt teada, Soome Talvesõda kriitiseeriva kõne, millist vaadeldi ka Eesti Päeva- lehes 11. aprillil. See kõne on saanud hämmastava, koguni halvustava vastuvõtu paljude lehtede veergudel. On vihjatud ajaloolise tõe võitlusele. Ja mitte just põhjusest. Ühes asjas võiks ehk Kekkosega nõustuda: Soome välispoliitika oleks olnud kindlasti paindumav ja diplo- maatilise, kui Cajanderi valit- suses oleks olnud välisminist- riks Eljas Erikko asemel Juho Kusti Paasikivi. Erikko suhtus külma keeldumise N. Liidu poolt esitatud tingimustesse. Nii tehti Vene valitsuse poolt ettepa- nek maa-alade vahetamiseks, kusjuures Soome oleks loovutanud Venele tema valduses ole- vaid saari Soomelahe idapoolses osas ja Karjala-kannase idao- saast vastavalt osi. Ta oleks sa- nud N. Liidult vastu maa-alasid Forajärve-Rekola alalt Ida-Kar- jala.

Soome marsall Mannerheim pidas mainitud saari eriti täht- saiks. Leningradi ümbruse kait- se seisukohalt, sõjalises mõttes aga Soomele vähetähtsaks. Ta soovis seepärast, et välisminis- ter kaaluks tõsiselt maa-alade vahetust. Erikko oli oma minis- teeriumis ainuvalitseja. Ta tegi otsuse kellegagi arvestamata. Lükkas äkki tagasi Kremli poolt tehtud ettepaneku ja andis vene- lastele mõista, et Soome valitsus ei ole huvitatud nõupidamistest sellises asjas.

On muidugi asjata tagantjäre- l-tarkusega väita, et nende tingimustega nõustumist oleks Soome Talvesõja vältinud, aga võib-olla oleks võinud seda võimalust siiski proovida. Oli ju olemas Rahvasteliit, millele Soome loots, ja samuti Vene va- litsusega sõlmitud mittekallalet- tungileping a. 1932. Sõja sitti- des ilmes siiski, et Rahvasteliit oli sama abitu nagu nõudne Ühendatud Rahvaste Organisat- sioon. Põlnud ka venelastega sõlmitud kokkulepe seda paberit väärt, millele oli leping kirjutat- ud. Oleks teadagi olnud ka veel teine võimalus Talvesõja välti- miseks: tingimusteta alistumi- ne. Oleks vaid visatud relvad humikusse, tõstetud piiri-tõkke- puu lüües ja ületatud: Pashaalus- ta tovaritsh, lüditutaa!

Kuna nõnda siiski ei tehtud,

muutis venelane oma taktikat. Ja selles seoses on Kekkose mälu muutunud viletsaks. Näib, et ta ei mäleta, et venelased hak- kasid järjekindlalt teostama pii- ririkumisi, et nad võtsid kinni soome piirivalvureid, sooritasid sisselendele Soome kohale ja tulis- tasid üle piiri soome jalgväe po- lütsioone. Tugevasti relvastat- tud punaarmee üksused teosta- sid katserünnakuid otse piiri suunas jne.

Kuna taolistest operatsiooni- dest polnud mingit kasu, siis hakkasid venelased kohandama "vähikeste rahvaste vabaduse, rippumatuse ja enesemäärari- söisuse" poliitikat ja lasksid 26. nov. 1939 kuulsa Manila-las- tis, mis pidid maailmale tõendam- a Soome valitsuse imperialistlik- ke pürgimisi. Kekkonen ei ole muidugi kuulnud sellest sündmusest. Või on ta selle unustanud?

N. Liidu valitsus unustas ilm- selt mittekallaletungi-lepingu ja andis käsu oma üksustele: soori- tada rünnak üle piiri varaselt hommikul 30. nov. 1939. Sõjakuu- lutamine jäi suure kiirusega te- ma selletag, et üle piiri valu- vad massid, täiäid loogivaimis ees, ei ole rahulikuks turistid. Maailmakultus Soome Talvesõ- da oli sündinud tõsisalt!

See sõda, millist J. K. Paasiki- vi nimetas "Erkko sõjaks", kes- tis 105 päeva ja nõudis ohvriks Soome poolel ligikaudu 28 000 langenut ja 45 000 haavatut, te- kitas aga "võitmate puna- meele" totaalse katastroofi. N. Liidu oma teadete kohaselt ka- tas punaarmee umbes miljon meest langenute ja haavatute- na, kõnelemata tohutust kaotu- sest, mis langes sõjasaagina soomlastele. Venelastel oli suuri kaotusi sõjaväestuse alal. Nii laskisid soomlased alla ka 1200 lennuki, hävitasid 2000 tanki ja arvamatul hulk muud relvastust. Soomlased võtsid kümneid tu- handeid sõjaväe, ja kõigele sellele lisaks kaotas Venemaa maailma silmis täielikult oma võimuprestiiži.

Venemaa sai siiski lõpuks oma tahte läbi viia ja pääsis soovitud maalaadetele, aga selle eest mak- sis ta kõrget hinda ja sai tunda, et Soomeit ei saa midagi kerges- ti.

Kõik selle on Kekkonen unus- tanud. Rahuarmastava mehana

jättis ta ka nimetamata, et kui venelaste poolt esitatud rahu- tingimusi arutleti eduskunnas enne Moskva-rahut (13.3.40), siis oli eduskunna välismisjoni liige- test kolm rahutegemise vastu, nimelt Komu (sd), Kares (IKL) ja Kekkonen (ml). Kui rahu siiski Moskva tingimuste kohaselt sõlmiti, väljendas Kekkonen üsna halvustavalt: "Paasikivi rahu!"

Mõned soomlased imetlevad Kekkose poolt viimastel aastatel esitatud poliitilist kõlekäimise kunsti. 25 aastat on löödud trummi N. Liidu ja Soome sõprusest ja ra- hulikust üksteise kõrval elami- sest, mis sunnib uskuma, et ol- lakse lõpuolest kambamehed. Aga miks selline tsirkustemp? On ju Soome olnud alati sõprus- siderneis näit. Shveitsi või Ta- niga. Keegi pole kunagi selle kahelund, kuigi reklaami-trum- mipõrn on ära jäänud.

Kekkonen oma kõnes ei puu- dutanud Ribbentrop-Molotovi kokkulepet, millist võib pidada suurimaks sõja algamise põhju- seks. Eestilased kannatavad tä- napäevani N. Liidule lubatud vä- givallatõrjuse all. Kekkonen ei usaldanud lausuda sõnagi Eesti okupeerimisest. Tõde ei tarvit- seks varjata. Kas sõprus vene- lastega oleks sellepärast mõra- nenud? Kui see mõraneks, siis ei oleks tegemist tõsise sõprusega. Kuigi Kekkonen ei kõnele Eesti saatusest ja on käskinud ka teisi väiklaid, ei ole veel seepärast Eesti küsimus soomlaste juures unustusse jäänud.

Soomlased ohverdasid Eesti Vabadussõjas ja eestlased võit- lesid ja langesid soomlaste kõr- val meie viimases sõjas. Neid üheskoos läbielatud kannatusi ei saa Kekkonen oma sündkäsuga olematuks muuta, vaid need kul- gevad edasi kallite mälestuste- na. Isadelt poegadele. Lisaks ühendab meie rahvaid verevõide, mis ei katke iialgi. See ei ole meie süü, kui õiget läbikäimist pole eestlastega olnud aastast 1939. Meie mõtteid ei saa talista- da isegi mitte punaarmee tää- gid. Mee tunneme kaasa hümu- vendadele, hoolimata Kekkose seisukohadest. Tema seisuko- had on seda enam märkimis- väärsed, et ta istub pükl vastu rahva tahmist. Ta pääsis sinna pärast Paasikivi 1939 ja oleks sealt kukkunud nn. "Honka-vali-

Spordikroonika

MIKIVER VÕISTLEB
50 KORDA AASTAS

Kui oleksime krooninud möö- dunud aasta parima eesti sport- lase Rootsis, oleks au kindlasti langenud jalgratturile Mats Mi- kiverile Norrköpingist. Tervelt 50 korral kihutas ta jalgratta seljas teistega võidu nii Rootsi kui ka välismaa asfaldteedel. Ja tänava ta on treeninud sihkind- lamalt kui kunagi varem. Juba enne hooaja avavõistlust oli ta selja taha jätnud 3750 treenikilo- meetrit — suur osa neist Mallor- cal.

Pärast mulluseid võite paigu- tati Mikiver võistlejate A-klassi aga kuulu enam juunioride hul- ka (ta sai veebruaris 19-aasta- seks. Spordilajikirjanikud en- nustavad talle tänava tõelist lä- bilõikmist, kui sellele ei tõmba kriipsu peale sõjaväeteenistus, 1. juunil siirdub ta nimelt Öre- brosse ja sealsesse spordirüh- ma. Kogemused on näidanud, et kroonu muundis suudavad vaid vähesed süüdata oma sportlik- kuse vormi, ehkki need on spor- dirühmades mitmesugused seli- sed võrreldes tavalistel sõdurite- ga.

Rootsi jalgratturid pidasid oma esimese võistluse Värna- mos, kus kevadpühade aegu võisteldi 120 km üle. Paljudest tähestest finisheeris Mikiver seitsmendana, kuid kanti proto- kolli kuuenneks, sest võitja ek- sis rõõmuhetkel liiklusmääruste

vastu, tõstes mõlemad käed või- dutervituseks üle pea — ja disk- valiitseeriti...

NAISED JA JALGPALL

Nüüd on ka eesti naised haka- nud jalgpalli mängima. Esime- ne ametlik mäng peeti Tallinnas mõeldud suvel "Triinu" ja EKE Ehitusmontaazhivaltisuse naiskondade vahel. Ajalooline match lõppes viigiga. Kuid N. Liidu spordiliidu ülemarst Na- talja Greajevskaja mõistab täie- likult hukka jalgpalli kui sobiva spordiala naistele, hoiatades hä- daohtude eest, mis võivad taba- da tulevaste naised.

Omalt poolt lisaksime, et jalg- pallimängu sobivus või sobima- tus ei selene ainult õrnama so- keaehitust, vaid ka tema sportlikus ettevalmistatus. Kuna mehe luud-liikmed on poi- sipõlvest saadik harjunud selle- ga, et anta ainult pallile pihta, lähevad ütarlapsed väljakule karvi treenimata. Jalgpall on nimelt võitnud erakordse popu- laarsuse naiste hulgas: taanlan- nad on juba kolmekordsed mot- te-ametlikud maailmameistrid ja Rootsis korraldatakse para- jasti naiskondade seeriasüste- mi.

Viimaks oleme rootsi ajalehte- de spordiveergudelt leidnud ühe eesti nais-nais-jalgpalluri, "E. Suusi" UKK väetärsi A-naiskon- nas. (EPL/AR)

Puhastus Ukrainas

MOSKVA (EPL) — Moskva kõrvaldas poliitbüroost end. Ukraina parteijuh Shelesti, keda m.h. kritiseeriti "natsionalistlike" tendent- side pärast Ukraina parteis. Ukraina kommunistliku partei uus pea- sekretär V.V. Shtsherbitski on saatnud Moskvasse oma esimese rap- portu Ukrainas, kus seerib teravalt partei tööd Ukrainas, stiidistades parteilagelast distsipliini puudumises, asjatundmatuses ja ideoloogilise töö hoolituses jätkmise.

Uue parteilagelase ettekan- datud teade järele, et Ukrainas algab äge võitlus kohalike ra- huvastlast vastu, kes nõuavad uk- raiinlastele suuremad õigusi ning nende rahvuskultuurile suurema tunnustuse andmist.

Ukraina kommunistliku partei peahäälkandja Pravda avaldas äsja oma veergudel peasekretä- ri Shtsherbitski kõne, milles peasekretär mainis, et Ukrainas on lervve rida juhtivad kommu- niste vallandatud oma kohta- delt.

Peasekretär südistas eriti Ukraina kommunistliku partei kaadrite osakonda, kes ei ole osanud valida õiged mehi juhti- vatele positsioonidele partei organismit ning poliitilise elu ja administratsiooni juhtimisel.

Peasekretär loontas, et partei töös esinevad suured puu- mipõrnad ja teistes linnades ja piirkondades. Kõnes kinnitata- k-

se, et paljude vabrikute ja ette- võtetel direktoriteks ja juhideks on isikud, kes ei ole võimelised oma ülesandeid täitma.

H. Kallas Kassaris

HELSINGI (EPL) — Hillar Kallas, Aino ja Oskar Kallas- perekondlikust poeg, on saanud külastada eestis kümnisel Kassa- rit Hiiumaal ranniku lähedal, kus tema vanemate suvituskoh- t on muudetud Aino Kallase muu- seumiks. Aino Kallas teatavasti kirjutas seal oma tuntud Hiia- annelised romaanid.

Hillar Kallas, kes varem tõe- tas Londonis BBC juures, kirjel- dab oma reisi koos oma soom- lannast abikaasaga Helsingin Samomate veergudel. Süvika Kallast olnud praegu endises korras ja ta olnud esimene välis- maalane, kes Hillu saarele pää- ses. Luba olnud väga lühiajaline ja Heltmermann kontrollinud tema eestikeelseid lubasid kaks vane sõdurit.

Torontos teatrikriis

TORONTO (EPL) — Kevadine teatritihooaeg Torontos lõppes selliselt, et neljast väljakuuluta- tud tükist esitati vaid üks — Arvo Mägi "saalomoni naised". Teatrikriis on kriisi tekitanud kohaliku eesti teatri lõhenemine kaheks.

Küsimus on, kuitõrva olukord sügisel paranek, kuid on reser- veeritud ruumid oktoobris ja no- vembris vastavalt Eesti Rah- vusteatrile ja Eesti Rahvustea- trile Kanadas. eesti Rahvustea- trit toob juulis Seedriõru vaba- hulavale Kitzbergi Liibahund Lydia Vagu lavastuses ja tema- ga nimioos, mis eendab vä- rem kavatatud Shakespeare'i Suveõie unenägu.